

UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI” CLUJ-NAPOCA

FACULTATEA DE TEOLOGIE ORTODOXĂ

ȘCOALA DOCTORALĂ „ISIDOR TODORAN”

**DEZVOLTAREA TEOLOGIEI MISIONARE
PRIN CONFERINȚELE MISIONARE
INTERNAȚIONALE ȘI CONSULTAȚIILE
MISIONARE INTER-ORTODOXE**

Teză de doctorat

REZUMAT

Conducător științific

Pr. Prof. Univ. Dr. Valer BEL

Doctorand

Pr. Cornel-Gheorghe COPREAN

CLUJ-NAPOCA

2016

CUPRINS

ABREVIERI	7
PRELIMINARIILE.....	9
OBIECTUL CERCETĂRII	12
TEMA CERCETĂRII ÎN LITERATURA DE SPECIALITATE	13
ARGUMENTUL ȘI OBIECTIVELE TEZEI.....	14
METODOLOGIA ȘI STRUCTURA LUCRĂRII.....	15
INTRODUCERE	19
I. MIȘCAREA MISIONARĂ DE LA EDINBURGH (1910) LA NEW DELHI (1961).....	24
I.1. EDINBURGH 1910 – EVANGHELIZAREA LUMII ÎN ACEASTĂ GENERAȚIE	28
I.1.1. CONTEXT.....	28
I.1.1.1. <i>Atmosfera teologică</i>	30
I.1.2. TEOLOGIA ELABORATĂ	35
I.1.2.1. <i>Locul central al misiunii în viața Bisericii</i>	36
I.1.2.2. <i>Evaluarea conferinței pe secțiuni</i>	37
I.1.3. ÎMPULSUL MISIONAR	43
I.1.3.1. <i>Semnificația misionară și ecumenică a Comitetului permanent</i>	46
I.1.4. DIVERGENȚE ȘI CONVERGENȚE	47
I.1.4.1. <i>Unitatea în misiune</i>	47
I.1.4.2. <i>Lumea în perspectivă misionară</i>	48
I.2. CONSTITUIREA CONSILIULUI MISIONAR INTERNAȚIONAL	50
I.2.1. ÎNTÂLNIRI PREGĂTITOARE ALE CONSILIULUI MISIONAR INTERNAȚIONAL	51
I.3. IERUSALIM 1928 – MESAJUL NOSTRU ESTE IISUS HRISTOS	53
I.3.1. CONTEXT.....	53
I.3.1.1. <i>Lucrările pregătitoare</i>	53
I.3.1.2. <i>Reacția europeană</i>	54
I.3.1.3. <i>Condițiile socio-politice</i>	54
I.3.1.4. <i>Contextul general al organizării conferinței</i>	55
I.3.1.5. <i>Atmosfera teologică</i>	56
I.3.2. TEOLOGIA ELABORATĂ	57
I.3.2.1. <i>Mesajul creștin</i>	57
I.3.2.2. <i>Evaluarea sintetică a conferinței</i>	61
I.3.3. ÎMPULSUL MISIONAR	63
I.3.4. DIVERGENȚE ȘI CONVERGENȚE	65
I.3.4.1. <i>Relația dintre creștinism și religiile necreștine</i>	65
I.3.4.2. <i>Caracterul hristologic al misiunii</i>	66
I.3.4.3. <i>Accentul eshatologic al misiunii</i>	67
I.4. TAMBARAM – MADRAS 1938 – MISIUNEA MONDIALĂ A BISERICII.....	70
I.4.1. CONTEXT.....	70
I.4.1.1. <i>Contextul istoric</i>	70
I.4.1.2. <i>Atmosfera teologică</i>	71
I.4.2. TEOLOGIA ELABORATĂ	72
I.4.2.1. <i>Evaluarea conferinței</i>	72
I.4.2.1.1. <i>Biserica – tema centrală</i>	73
I.4.2.1.2. <i>Mărturia creștină</i>	75
I.4.2.1.3. <i>Biserica și misiunea creștină</i>	76
I.4.3. ÎMPULSUL MISIONAR	78
I.4.4. DIVERGENȚE ȘI CONVERGENȚE	79
I.4.4.1. <i>Caracterul eclesiocentric al misiunii: missio Ecclesiae</i>	79

I.5. WHITBY 1947 – O LUME, UN HRISTOS	82
I.5.1. CONTEXT.....	82
I.5.1.1. Contextul istoric	82
I.5.1.2. Atmosfera teologică.....	82
I.5.2. TEOLOGIA ELABORATĂ	83
I.5.2.1. Evaluarea conferinței pe secțiuni	84
I.5.2.1.1. Mărturia creștină într-o lume revoluționară.....	85
I.5.2.1.2. Parteneri în ascultare	86
I.5.2.1.3. „Supranaționalitatea” misiunilor.....	86
I.5.2.1.4. Funcțiile Consiliului Misionar Internațional	87
I.5.3. ÎMPULSUL MISIONAR	87
I.5.4. DIVERGENȚE ȘI CONVERGENȚE	88
I.5.4.1. Dimensiunea misionară a Bisericii.....	88
I.6. FORMAREA CONSILIULUI ECUMENIC AL BISERICILOR	90
I.7. WILLINGEN 1952 – MISIUNE SUB CRUCE	96
I.7.1. CONTEXT.....	96
I.7.1.1. Contextul istoric	96
I.7.1.2. Atmosfera teologică.....	97
I.7.2. TEOLOGIA ELABORATĂ	97
I.7.2.1. Evaluarea conferinței	98
I.7.2.2. Analiza raportului „Obligația misionară a Bisericii”	100
I.7.3. ÎMPULSUL MISIONAR	101
I.7.3.1. Misiunea creștină ca „Missio Dei” sau baza teologică a misiunii	102
I.7.4. DIVERGENȚE ȘI CONVERGENȚE	104
I.7.4.1. Dimensiunea trinitară a misiunii.....	104
I.7.4.2. Relația dintre Biserică și misiune.....	107
I.8. ACHIMOTA – ACCRA 1957-1958 – MISIUNEA CREȘTINĂ ESTE A LUI HRISTOS, NU A NOASTRĂ	108
I.8.1. CONTEXT.....	108
I.8.1.1. Atmosfera teologică.....	108
I.8.2. TEOLOGIA ELABORATĂ	109
I.8.2.1. Evaluarea conferinței	110
I.8.2.2. Polemici privind integrarea I.M.C. în structurile C.E.B.	111
I.8.3. ÎMPULSUL MISIONAR	112
I.8.4. DIVERGENȚE ȘI CONVERGENȚE	112
I.8.4.1. Caracterul hristologic al misiunii.....	113
I.9. INTEGRAREA CONSILIULUI MISIONAR INTERNAȚIONAL ÎN CONSILIUL ECUMENIC AL BISERICILOR - NEW DELHI (1961).....	115
I.10. CONCLUZII ASUPRA CONFERINȚELOR MISIONARE MONDIALE.....	119
II. APROFUNDAREA TEOLOGIEI MISIONARE SAU DE LA O TEOLOGIE A „MISIUNILOR” ÎNSPRE O TEOLOGIE MISIONARĂ (MEXICO-CITY 1963 – ATENA 2005).....	124
II.1. MEXICO – CITY 1963 – MISIUNE ÎN ȘASE CONTINENTE.....	125
II.1.1. CONTEXT	125
II.1.1.1. Atmosfera teologică.....	126
II.1.2. TEOLOGIA ELABORATĂ	127
II.1.2.1. Evaluarea conferinței	127
II.1.2.2. Analiza teologică a conferinței pe secțiuni.....	129
II.1.2.2.1. Mărturia creștinilor în fața oamenilor de alte credințe	129
II.1.2.2.2. Mărturia creștinilor în fața lumii secularizate.....	130
II.1.2.2.3. Mărturia comunității creștine în vecinătate	130
II.1.2.2.4. Mărturia Bisericii dincolo de granițele naționale și confesionale	132
II.1.3. ÎMPULSUL MISIONAR	134
II.1.4. DIVERGENȚE ȘI CONVERGENȚE	135

II.1.4.1. Redescoperirea dimensiunii misionare a Bisericii	135
II.2. BANGKOK (THAILANDA) 1972-1973 – MÂNTUIREA ASTĂZI	138
II.2.1. CONTEXT	138
II.2.1.1. Contextul istoric	138
II.2.1.2. Atmosfera teologică.....	138
II.2.2. TEOLOGIA ELABORATĂ	140
II.2.2.1. Evaluarea conferinței.....	140
II.2.2.2. Analiza conferinței pe secțiuni	142
II.2.2.2.1. Cultură și identitate	142
II.2.2.2.2. Mântuire și dreptate socială	143
II.2.2.2.3. Bisericele reînnoite pentru misiune	144
II.2.3. ÎMPULSUL MISIONAR	146
II.2.4. DIVERGENȚE ȘI CONVERGENȚE	148
II.2.4.1. Aspectul soteriologic al misiunii	148
II.3. MELBOURNE (AUSTRALIA) 1980 – VIE ÎMPĂRĂȚIA TA.....	152
II.3.1. CONTEXT	152
II.3.1.1. Atmosfera teologică.....	152
II.3.2. TEOLOGIA ELABORATĂ	155
II.3.2.1. Evaluarea conferinței.....	155
II.3.2.2. Analiza teologică a conferinței pe secțiuni.....	157
II.3.2.2.1. Vestea cea bună, săracilor.....	157
II.3.2.2.2. Împărăția lui Dumnezeu și luptele acestei lumi	159
II.3.2.2.3. Biserica dă mărturie despre Împărăție	160
II.3.2.2.4. Iisus Hristos, răstignit și înviat, în confruntare cu puterile acestei lumi	161
II.3.3. ÎMPULSUL MISIONAR	161
II.3.4. DIVERGENȚE ȘI CONVERGENȚE	163
II.3.4.1. Misiunea profetică a Bisericii	163
II.3.4.2. Dimensiunea socială a misiunii.....	164
II.3.4.3. Aspectul eshatologic al misiunii.....	165
II.4. SAN ANTONIO 1989 – FACĂ-SE VOIA TA! MISIUNE LA MODUL LUI HRISTOS.....	168
II.4.1. CONTEXT	168
II.4.1.1. Atmosfera teologică.....	168
II.4.2. TEOLOGIA ELABORATĂ	169
II.4.2.1. Analiza conferinței pe secțiuni	171
II.4.2.1.1. Întoarcerea la Dumnezeu cel Viu	171
II.4.2.1.2. Luând parte la suferință și luptă	174
II.4.2.1.3. Al Domnului este pământul.....	175
II.4.2.1.4. Înspre reînnoirea comunităților în misiune	175
II.4.3. ÎMPULSUL MISIONAR	176
II.4.4. DIVERGENȚE ȘI CONVERGENȚE	178
II.4.4.1. „Răspunsul ortodox”	178
II.4.4.2. „Facă-se voia Ta! Misiune la modul lui Hristos” – abordare ortodoxă	179
II.5. SALVADOR DE BAHIA 1996 – CHEMAȚI LA O SINGURĂ SPERANȚĂ. EVANGHELIA ÎN DIVERSE CULTURI.....	184
II.5.1. CONTEXT	184
II.5.1.1. Atmosfera teologică.....	184
II.5.2. TEOLOGIA ELABORATĂ	186
II.5.2.1. Analiza teologică a conferinței pe secțiuni.....	186
II.5.2.1.1. Mărturia autentică în fiecare cultură	186
II.5.2.1.2. Evanghelie, identitate și comunitate	188
II.5.2.1.3. Comunitățile locale în societățile pluraliste	188
II.5.2.1.4. O Evanghelie – diferite expresii.....	189
II.5.3. ÎMPULSUL MISIONAR	190
II.5.4. DIVERGENȚE ȘI CONVERGENȚE	191
II.5.4.1. Misiune și inculturație.....	191

II.6. ATENA 2005 – VINO DUHULE SFINTE! VINDECĂ ȘI RECONCILIAZĂ. CHEMAȚI ÎN HRISTOS PENTRU A FI COMUNITĂȚI DE RECONCILIARE ȘI VINDECARE	194
II.6.1. CONTEXT	194
II.6.1.1. <i>Întâlniri pregătitoare.....</i>	<i>194</i>
II.6.1.2. <i>Atmosfera teologică.....</i>	<i>195</i>
II.6.2. TEOLOGIA ELABORATĂ	197
II.6.2.1. <i>Evaluarea teologică a conferinței</i>	<i>200</i>
II.6.2.1.1. <i>Cadru general.....</i>	<i>200</i>
II.6.2.1.2. <i>Misiunea creștină și Duhul Sfânt</i>	<i>202</i>
II.6.2.1.3. <i>Misiunea creștină ca slujire a împăcării.....</i>	<i>204</i>
II.6.2.1.4. <i>Misiunea tămăduitoare a Bisericii.....</i>	<i>207</i>
II.6.3. IMPULSUL MISIONAR	210
II.6.4. DIVERGENȚE ȘI CONVERGENȚE	214
II.6.4.1. <i>Aspectul pnevmatologic al misiunii.....</i>	<i>214</i>
II.6.4.2. <i>Misiune și unitate</i>	<i>216</i>
II.7. CONCLUZII.....	220
III. CONSULTAȚILE MISIONARE INTER-ORTODOXE ȘI CONTRIBUȚIA LOR LA ELABORAREA TEOLOGIEI MISIONARE	223
III.1. MĂRTURISIND PE HRISTOS ASTĂZI – CERNICA, ROMÂNIA, 1974.....	224
III.1.1. CONTEXT	224
III.1.2. TEOLOGIA ELABORATĂ.....	225
III.1.2.1. <i>Centralitatea lui Hristos în teologia ortodoxă.....</i>	<i>226</i>
III.1.2.2. <i>Unitate și misiune</i>	<i>227</i>
III.1.2.2.1. <i>Teologie și misiune.....</i>	<i>227</i>
III.1.2.2.2. <i>Biserică și misiune.....</i>	<i>228</i>
III.1.2.3. <i>Mărturisirea lui Hristos prin Liturghie.....</i>	<i>230</i>
III.1.2.4. <i>Mărturia evanghelică a Ortodoxiei</i>	<i>232</i>
III.1.3. IMPULSUL MISIONAR.....	233
III.2. MĂRTURISIND PE HRISTOS ASTĂZI PRIN VIAȚA LITURGICĂ A BISERICII – ETCHMIADZINE, ARMENIA, 1975	236
III.2.1. CONTEXT	236
III.2.2. TEOLOGIA ELABORATĂ.....	237
III.2.2.1. <i>Mărturie și cult</i>	<i>238</i>
III.2.2.2. <i>Propovăduirea Evangheliei în cadrul cultului.....</i>	<i>239</i>
III.2.2.3. <i>Mărturie și spiritualitate</i>	<i>242</i>
III.2.3. IMPULSUL MISIONAR.....	243
III.3. ROLUL ȘI LOCUL SFINTEI SCRIPTURI ÎN VIAȚA LITURGICĂ ȘI SPIRITUALĂ A BISERICII ORTODOXE – PRAGA, CEHOSLOVACIA, 1977.....	247
III.3.1. CONTEXT	247
III.3.2. TEOLOGIA ELABORATĂ.....	247
III.3.2.1. <i>Sfânta Scriptură și viața liturgică</i>	<i>248</i>
III.3.2.2. <i>Predicarea și predarea Sfintei Scripturi astăzi.....</i>	<i>250</i>
III.3.3. IMPULSUL MISIONAR.....	251
III.4. CONTRIBUȚIE LA TEMA –VIE ÎMPĂRĂȚIA TA!– PARIS, FRANȚA, 1978	253
III.4.1. CONTEXT	253
III.4.2. TEOLOGIA ELABORATĂ.....	253
III.4.2.1. <i>Vestirea și manifestarea Împărăției lui Dumnezeu cu puterea Duhului Sfânt</i>	<i>254</i>
III.4.2.1.1. <i>Biserica și Împărăția lui Dumnezeu</i>	<i>254</i>
III.4.2.1.2. <i>Liturghia – dinamica Împărăției lui Dumnezeu.....</i>	<i>254</i>
III.4.2.1.3. <i>Sfințenia, semn profetic al venirii Împărăției lui Dumnezeu</i>	<i>255</i>
III.4.2.2. <i>A da mărturie despre Împărăția lui Dumnezeu în lupta pentru dreptate și adevăr pe pământ....</i>	<i>256</i>
III.4.2.2.1. <i>Misiunea ca lucrare a Duhului Sfânt și dar al Adevărului</i>	<i>256</i>
III.4.2.2.2. <i>Viața creștină – mărturie a Împărăției</i>	<i>258</i>
III.4.2.2.3. <i>Transformarea lumii în vederea împlinirii dreptății lui Dumnezeu pe pământ</i>	<i>258</i>

III.4.3. IMPULSUL MISIONAR.....	259
III.5. LOCUL VIEȚII MONAHALE ÎN MĂRTURISIREA BISERICII ASTĂZI – AMBA BISHOY MONASTERY, EGIPT, 1979.....	261
III.5.1. CONTEXT	261
III.5.2. TEOLOGIA ELABORATĂ.....	261
III.5.2.1. <i>Identitatea vieții monahale.....</i>	262
III.5.2.2. <i>Monahism, misiune și reînnoire.....</i>	263
III.5.3. IMPULSUL MISIONAR.....	265
III.6. PREDICAREA ȘI PREDAREA CREDINȚEI CREȘTINE ASTĂZI – MĂNĂSTIREA ZICA, IUGOSLAVIA, 1980	267
III.6.1. CONTEXT	267
III.6.2. TEOLOGIA ELABORATĂ.....	267
III.6.2.1. <i>Preotul și propovăduirea Evangheliei</i>	267
III.6.2.2. <i>Locul și rolul parohiei în misiunea Bisericii.....</i>	270
III.6.2.3. <i>Confruntarea cu realitățile lumii</i>	271
III.6.3. IMPULSUL MISIONAR.....	271
III.7. REFLECTAREA TEMATICII ABORDATE ÎN TEOLOGIA MISIONARĂ ORTODOXĂ.....	274
III.7.1. ARHIEPISCOPUL ANASTASIE YANNOULATOS.....	275
III.7.2. PR. PROF. ION BRIA.....	282
III.7.3. PR. PROF. UNIV. DR. VALER BEL	290
III.8. CONCLUZII	295
CONCLUZII FINALE.....	297
BIBLIOGRAFIE	300
CURRICULUM VITAE	329
DECLARAȚIE PRIVIND ORIGINALITATEA TEZEI DE DOCTORAT	332

CUVINTE CHEIE

Misiune, evanghelizare, Biserică, unitate, ecumenism, conferințe misionare internaționale, consultații misionare inter-ortodoxe, teologie misionară

REZUMAT

Teza de doctorat, *„Dezvoltarea teologiei misionare prin Conferințele Misionare Internaționale și Consultațiile Misionare Inter-Ortodoxe”* elaborată sub atenta îndrumare a Pr. Prof. Univ. Dr. Valer Bel, nu se dorește a fi o abordare exhaustivă a subiectului tratat, în sensul sistematizării unei teologii misionare (lucru, de altfel, imposibil), ci mai degrabă o analiză asupra modului în care a fost definită și a evoluat misiunea creștină în context ecumenic, în general, dar mai ales în cadrul teologiei ortodoxe, în mod special. Astfel, intenția lucrării este de a expune în mod sintetic tema, din perspectiva teologiei misionare, prin urmărirea părților esențiale și definiții ale misiunii creștine.

În acest sens, **tema cercetării** impune necesitatea abordării și sistematizării temelor misionare dezbătute, pe de o parte, în context ecumenic, în cadrul Conferințelor Misionare Internaționale (Edinburgh – 1910, Ierusalim – 1928, Tambaram-Madras – 1938, Whitby – 1947, Willingen – 1952, Achimota-Accra – 1957-1958, Mexico-City – 1963, Bangkok – 1972-1973, Melbourne – 1980, San-Antonio – 1989, Salvador de Bahia – 1996 și Atena – 2005), iar pe de altă parte, în contextul teologiei ortodoxe, în cadrul Consultațiilor Misionare Inter-Ortodoxe (Cernica – 1974, Ecimiadzin – 1975, Praga – 1977, Paris – 1978, Amba Bishoy Monastery – 1979, Mănăstirea Zica – 1980).

În ceea ce privește **tema cercetării în literatura de specialitate** putem afirma că, deși literatura misionară este vastă, totuși nu avem o lucrare de sinteză, care să prezinte evoluția gândirii misionare într-o dublă abordare, ecumenică și ortodoxă, pe fondul teologiei elaborate în cadrul conferințelor și consultațiilor misionare, începând cu secolul trecut, mai precis, cu prima Conferință Misionară Mondială de la Edinburgh 1910 și până azi. Există, totuși, câteva lucrări de specialitate și o serie de articole care tratează tangențial subiectul propus, unele fiind reflecții asupra anumitor aspecte ale misiunii, altele preferând o abordare din perspectiva istorică a misiunii în contextul mișcării ecumenice, în special în mediul occidental. În spațiul cercetării misionare românești, lipsește o analiză detaliată a tematicii abordate în cadrul conferințelor și consultațiilor misionare, cu toate că sunt câteva

studii care prezintă tematica discutată în cadrul acestor întruniri sau oferă date istorice referitoare la acestea, unele dintre ele fără a puncta și implicațiile misionare.

Argumentul cercetării derivă pe de o parte, din necesitatea unei reflexiuni teologice asupra evoluției gândirii misionare, în contextul adoptării unui nou text, care rezumă marile convergențele ecumenice în teologia misionară „*Împreună spre viață. Misiune și evanghelizare într-un context schimbător*” (*Together Towards Life: Mission and Evangelism in Changing Landscapes*)¹. Pe de altă parte, întrucât misiunea este reflecția vieții religioase într-o Biserică², aceasta constituie un motiv în plus pentru a ne interoga despre specificul misiunii și al misiologiei ortodoxe în contextul realităților secolului trecut și a celui prezent. Astfel, în contextul adoptării acestui nou document cu privire la misiune și evanghelizare, dar și în contextul desfășurării conferinței jubiliare din anul 2010 de la Edinburgh, care a marcat împlinirea a 100 de ani de la prima Conferință Misionară Mondială, astăzi se impune „o reflexiune și prezentare sistematică” asupra modului în care misiunea a fost definită și înțeleasă în acest interval de timp, cu atât mai mult cu cât pr. prof. Ion Bria sublinia că „până acum nu există o Teologie clară și concisă care să exprime practica misionară concretă a Bisericii Ortodoxe”³.

În atingerea **scopului** acestei lucrări de a analiza *evoluția gândirii misionare* mi-am propus o analiză teologico-speculativă a temelor dezbătute în cadrul conferințelor și consultațiilor misionare, prin care să ating următoarele **obiective**:

- Prezentarea contextului istoric, teologic, socio-politic sau economic, unde este cazul, în care s-au desfășurat conferințele misionare mondiale și consultațiile misionare inter-ortodoxe
- Sintetizarea teologiei elaborate în cadrul fiecărei întâlniri misionare
- Identificarea impulsului misionar rezultat în urma dezbaterilor, sau mai bine zis, măsura în care ele și-au adus contribuția la dinamizarea misiunii creștine contemporane
- Precizarea convergențelor și divergențelor între percepția ecumenică a misiunii creștine și cea ortodoxă, văzută ca o prelungire a impulsului misionar.

¹ Jooseop KEUM, *Together towards Life. Mission and Evangelism in Changing Landscapes with a Practical Guide*, WCC Publications, Geneva, 2013, pp. 1-81. Documentul a fost aprobat de către Comitetul central al C.E.B. în cadrul întâlnirii desfășurată în Creta, pe data de 5 septembrie 2012.

² Vasile Gh. ISPIR, *Curs de Îndrumări Misionare*, București, 1929, p. 17.

³ Ion BRIA, „Contra sectarismului”, în *ORT*, XLII (1990), 3, p. 184.

În demersul nostru, pentru atingerea obiectivelor propuse, ne vom folosi de *metoda istorică*, întrucât vom recurge la o abordare cronologică a conferințelor misionare mondiale în primele două capitole și a consultațiilor misionare inter-ortodoxe în capitolul al treilea. *Metoda teologico-speculativă* va fi folosită pentru a sublinia aportul acestor conferințe și consultații la aprofundarea, respectiv la elaborarea teologiei misionare, iar o altă metodă utilizată, necesară punctării divergențelor și convergențelor dintre cele două percepții, ecumenică și ortodoxă, privind misiunea creștină, este *metoda comparativă*.

Limitele cercetării sunt date de: 1) imposibilitatea evaluării conferințelor în integralitatea lor, ci doar analiza teologică a rapoartelor finale cu scurte referiri la discuțiile plenare; 2) prezentarea sintetică a teologiei elaborate, prin punctarea aspectelor teologice fundamentale în perspectiva misiunii Bisericii, datorată în mare măsura vastității materialului bibliografic; 3) analiza sumară a misiunilor ortodoxe până în secolul al XX-lea, întrucât aceasta nu face obiectul studiului de față; 4) aprofundarea doar a lucrărilor reprezentative ale celor mai de seamă misiologi ortodocși, întrucât volumul mare de lucrări și articole publicate este aproape imposibil de parcurs într-o perioadă de timp precum cea rezervată lucrării de față.

Din punct de vedere al structurii, lucrarea este organizată în *trei capitole*, precedate de o *Introducere* și urmate de *Concluzii* și de *Bibliografie*.

În *Introducere* se face o trecere în revistă, succintă, a modului în care misiunea a fost înțeleasă până la începutul secolului al XX-lea atât în mediul răsăritean, cât și în cel occidental. Încă de la sfârșitul secolului al XIX-lea, începutul secolului al XX-lea, lumea protestantă a fost cea care s-a implicat profund în misiune. *Conferințele misionare* au luat naștere în sânul protestantismului din nevoia practică de a discuta dacă nu cumva diferențele dintre Bisericile istorice nu au adus deservicii predicării Evangheliei lui Hristos printre necreștini, motiv pentru care ele sunt importante în perspectiva înțelegerii raportului dintre Biserică și misiune. Plecând de la sloganul lui John R. Mott, „*evanghelizarea lumii în această generație*”, privit ca obligație universală și permanentă, protestanții au dorit o coordonare a activității lor misionare. Conferința de la Edinburgh din 1910 a fost, de altfel, prima întâlnire în acest sens, socotită momentul definitoriu al *mișcării misionare moderne* și, în același timp, drept *actul de naștere al mișcării ecumenice moderne*⁴.

⁴ Kenneth Scott LATOURETTE, „Ecumenical Bearings of the Missionary Movement and the International Missionary Council”, în Ruth ROUSE, Stephen C. NEILL (ed.), *A History of the Ecumenical Movement, 1517-1948, Vol. I*, Geneva: WCC, 1993, p. 362.

În **prima** parte, „*Mișcarea misionară de la Edinburgh (1910) la New Delhi (1961)*”, sunt prezentate conferințele care s-au desfășurat sub egida Consiliului Misionar Internațional de la înființarea sa în 1921 la Lake Mohonk (New York) și până la integrarea sa în Consiliul Ecumenic al Bisericilor (CEB), în 1961 la New Delhi. Particularitatea acestor conferințe desfășurate la Edinburgh (1910), Ierusalim (1928), Tambaram (1938), Whitby (1947), Willingen (1952) și Achimota-Accra (1957-1958), constă în faptul că ele s-au desfășurat exclusiv în sânul lumii protestante, fără participare ortodoxă sau romano-catolică. În această perioadă, reflecția asupra misiunii a fost, în mod special, centrată pe Biserică, prin sublinierea rolului Bisericii în activitatea misionară.

Dacă prima conferință de la Edinburgh din 1910, fiind o conferință a societăților misionare, și nu a Bisericii, nu și-a adus contribuția în sfera teologiei misiunii, începând cu conferința de la Tambaram din 1938, accentul a căzut pe legătura strânsă dintre misiune și Biserică. Misiunea era înțeleasă ca o lucrare exclusivă a Bisericii, Biserica constituind instrumentul misiunii⁵.

Conferința de la Willingen din 1952 reprezintă un moment important în încercarea de reformulare a teologiei misionare pe baza conceptului de *Missio Dei*, care subliniază temeiul trinitar al misiunii creștine. Misiunea creștină este pusă în contextul doctrinei trinitare și nu doar în cel al eclesiologiei ca și până acum. Doctrina clasică *missio Dei*, ca trimitere a Fiului și a Duhului Sfânt a fost extinsă în sensul trimiterii Bisericii în lume de către Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt⁶.

Alt moment definitoriu al acestei perioade este integrarea Consiliului Internațional al Misiunilor în structura Consiliului Ecumenic al Bisericilor, la New Delhi în 1961, sub numele de Comisia pentru Misiune și Evanghelizare. Acest lucru a coincis cu aderarea Bisericilor Ortodoxe la acest organism, concretizată în schimbarea „bazei” acestui consiliu, dintr-una hristologică, ceea ce nu era greșită, însă incompletă, într-una eminentemente trinitară.

În cea de **a doua** parte, „*Aprofundarea teologiei misionare sau de la o teologie a „misiunilor” înspre o teologie misionară (Mexico-City 1963 – Atena 2005)*”, sunt expuse

⁵ David BOSCH, *Witness to the World. The Christian Mission in Theological Perspective*, Wipf & Stock Publishers, Eugene, Oregon, 2006, pp. 167-171.

⁶ David J. BOSCH, *Dynamique de la mission chrétienne. Histoire et avenir des modèles missionnaires*, Lomé / Paris / Genève, 1995, p. 526; Valer BEL, *Misiunea Bisericii în lumea contemporană*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2010, p. 12.

conferințele organizate de către Comisia pentru Misiune și Evanghelizare a CEB: Mexico-City (1963), Bangkok (1972-1973), Melbourne (1980), San-Antonio (1989), Salvador de Bahia (1996) și Atena (2005), la care au luat parte atât Bisericile Ortodoxe, ca membre depline în cadrul C.E.B, cât și delegați romano-catolici, în calitate de observatori.

Importanța acestor întâlniri, desfășurate între 1961 și 2005, constă în aprofundarea teologiei misionare, prin sensul nou pe care l-au dat misiunii creștine. Misiunea nu a mai fost percepută ca lucrare exclusivă a Bisericii, înțeleasă ca societate misionară, ci ca expresie a ființei Bisericii, ca lucrare a lui Dumnezeu ce se continuă în istorie.

Implicarea Bisericii Ortodoxe, dar și includerea Consiliului Internațional al Misiunilor în structurile Consiliului Ecumenic al Bisericii la New Delhi în 1961, au făcut posibilă o clarificare a noțiunilor misiologice tradiționale, redefinite azi în texte cu caracter ecumenic⁷, care rezumă marile convergențe ecumenice în teologia misionară.

Din momentul integrării depline a Bisericii Ortodoxe în structurile CEB există trei declarații cu privire la misiune și evanghelizare: „*Mission and Evangelism: An Ecumenical Affirmation*” (1982), „*Mission and Evangelism in Unity Today*” (2000) și „*Together Towards Life: Mission and Evangelism in Changing Landscapes*” (2012). Acestea întăresc faptul că s-au făcut și se fac în continuare eforturi în vederea elaborării unei teologii misionare, iar în acest demers contribuția ortodoxă este de o mare importanță. Dimensiunea mărturisitoare a misiunii creștine, în locul unei misiuni ofensive; legătura indisolubilă între misiune și unitate; importanța trinitară a conceptului teologic „*missio Dei*”; caracterul specific hristologic și aspectul pnevmatologic al misiunii; aspectul liturgic al mărturiei creștine – liturghia după Liturghie; dimensiunea eclezială a misiunii și aspectul ei liturgic sunt doar câteva contribuții ortodoxe la noua înțelegere ecumenică a misiunii.

Bisericile Ortodoxe nu numai că au participat la redactarea documentelor misionare ce rezumă convergențele ecumenice în teologia misionară și la conferințele misionare internaționale organizate de Comisia pentru Misiune și Evanghelizare a CEB, ci au fost și sunt preocupate de elaborarea unei teologii misionare, organizând în acest scop o serie de consultații pe teme misionare, începând cu anii '70.

În cea de **a treia** parte, „*Consultațiile Misionare Inter-Ortodoxe și aportul lor la elaborarea teologiei misionare*”, sunt tratate consultațiile misionare inter-ortodoxe organizate de „Departamentul de Studii și Relații cu Bisericile Ortodoxe” al CEB:

⁷ Vezi „*You are the Light of the World*”. *Statements on Mission by the World Council of Churches 1980-2005*, WCC Publication, Geneva, 2005, pp.1-162.

„Mărturisind pe Hristos astăzi”, Cernica 1974; „Mărturisind pe Hristos astăzi prin viața liturgică a Bisericii”, Etchmiadzine 1975; „Rolul și locul Sfintei Scripturi în viața liturgică și duhovnicească a Bisericii Ortodoxe”, Praga 1977; Contribuție la tema „Vie Împărăția Ta”, Paris, 1978; „Locul vieții monastice în mărturisirea Bisericii astăzi”, Amba Bishop Monastery, 1979; „Predicarea și predarea credinței creștine astăzi”, Mănăstirea Zica 1980.

Importanța lor în mediul ortodox constă în faptul că ele pun în mișcare un studiu sistematic al misiunii creștine, iar în mediul ecumenic ele oferă posibilitatea cunoașterii perspectivelor ortodoxe cu privire la misiune. Așadar, ele oferă cadrul pentru punctarea principiilor misionare ortodoxe. De aceea, secțiunea finală a acestei părți, „*Reflectarea tematicii abordate în teologia misionară ortodoxă*”, se dorește o examinare a principalelor teme abordate în cadrul întâlnirilor misionare, așa cum apar ele în operele unor mari misiologi: arhiepiscopul Anastasios Yannoulatos, pr. prof. Ion Bria și pr. prof. univ. dr. Valer Bel.

Modul în care acești teologi au receptat în operele și viața lor contribuția sau realizările consultațiilor misionare interortodoxe, poate deveni o sursă de inspirație pentru viitorii misiologi, care trebuie să dezvolte o teologie misionară actuală care să răspundă provocărilor societății contemporane aflată în permanentă schimbare.

Prin consultațiile misionare inter-ortodoxe, dar și prin aportul unor importanți misiologi adus în aria misiunii creștine, Biserica Ortodoxă considerată adesea, în mediul occidental, ca una fără zel misionar, rearticulează sensul misionar al Ortodoxiei, evidențiind că dimensiunea misionară este o constantă a vieții creștine.

În *Concluzii* se subliniază, pe baza studiului, măsură în care conferințele misionare internaționale și consultațiile misionare interortodoxe au contribuit la dezvoltarea teologiei misionare. Astfel, punctarea și evidențierea modului în care a fost percepută misiunea Bisericii pe tot parcursul secolului trecut și începutul acestui secol, ne oferă o deschidere înspre noi perspective și abordări ale ei.

BIBLIOGRAFIE

I. Ediții ale Sfintei Scripturi

BIBLIA sau SFÂNTA SCRIPTURĂ, Tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfântului Sinod, Editura IBMBOR, București, 1989.

BIBLIA sau SFÂNTA SCRIPTURĂ, Tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfântului Sinod, Editura IBMBOR, București, 2008.

BIBLIA sau SFÂNTA SCRIPTURĂ, Versiune diortosită după Septuaginta, redactată, adnotată și tipărită de Bartolomeu Valeriu Anania, Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului; Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2009.

THE HOLY BIBLE, King James Authorized Version, Oxford University Press, 1977.

NOUL TESTAMENT CU PSALMII, Tipărit cu aprobarea Sfântului Sinod sub îndrumarea și purtarea de grijă a Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Editura IBMBOR, București, 2008.

II. Cărți de cult

ARHIERATICON, tipărit cu aprobarea Sfântului Sinod și cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Editura IBMBOR, București, 1993.

LITURGHIER, tipărit cu aprobarea Sfântului Sinod și cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Editura IBMBOR, București, 2012.

III. Dicționare, enciclopedii, manuale

ACADEMIA ROMÂNĂ, *Dicționarul explicativ al limbii române*, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, Editura Univers Enciclopedic, 1998.

BRIA, Ion, *Dicționar de Teologie Ortodoxă*, Editura IBMBOR, București, 1994.

CHIȚESCU, N.; TODORAN, Isidor; PETREUȚĂ, I., *Teologia Dogmatică și Simbolică*, Manual pentru Facultățile Teologice, vol. I, ediția a III-a, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2008.

DOUGLAS, J.D., *Dicționar biblic*, Editura Cartea creștină, Oradea, 1995.

MIRCEA, Ioan, *Dicționar al Noului Testament*, Editura IBMBOR, București, 1995.

PĂCURARIU, Mircea, *Dicționarul teologilor români*, Ediția a III-a revăzută și adăugită, Editura Andreiana, Sibiu, 2014.

RĂMUREAN, Ioan; ȘESAN, Milan; BODOGAE, Teodor, *Istoria Bisericească Universală*, vol. II (1054-1982), Editura IBMBOR, București, 1993.

TODORAN, Isidor; ZĂGREAN, Ioan, *Teologia Dogmatică*, Editura IBMBOR, București, 1991.

***, *Dictionary of the Ecumenical Movement*, Edited by Nicholas Lossky, José Míguez Bonino, John Pobee, Tom F. Stransky, Geoffrey Wainwright, Pauline Webb, WCC Publications, Geneva, 2002.

***, *Dictionnaire œcuménique de missiologie. Cent mots pour la mission. Sous la direction de Ion Bria, Philippe Chanson, Jaques Godille, Marc Spindler*, Les Editions du Cerf, Paris, Labor et Fides, Genève, Cle, Yaoundé, 2003.

***, *The Encyclopedia of Christianity*, vol. II, Edited by Erwin Fahlbusch, Jan Milič Lochman, John Mbiti, Jaroslav Pelikan, Lukas Vischer, Geoffrey W. Bromiley; Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids, Michigan, 2001.

IV. Documente, izvoare

† JUSTINIAN, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, „Mișcarea Ecumenică: cum o privește Biserica Română? Declarația Patriarhului Justinian la Consiliul Ecumenic al Bisericilor, Geneva, 29 iunie, 1966”, în Ion BRIA, *Patriarhia Română și Consiliul Ecumenic al Bisericilor 1961-1986*, Geneva, 1986, pp. 60-61.

BEST, Thomas (ed.), *Faith and Order at the Crossroads: The Plenary Commission Meeting, Kuala Lumpur 2004*, Faith&Order Paper no.196, WCC, Geneva, 2005.

GILL, David (ed.), *Gathered for Life. Official Report. VI Assembly of World Council of Churches, Vancouver, Canada, 24 July-10 August 1983*, WCC Publications, Geneva, 1983.

KINNAMON, Michael (ed.), *Signs of the Spirit: Official Report of the Seventh Assembly*, WCC, Geneva, 1991.

LCWE, „The Thailand Statement 1980. Consultation on World Evangelization, Pattaya, Thailand, June 16-27, 1980”, în *International Bulletin of Missionary Research*, V (1981), 1, pp. 29-31.

LCWE, „The Manilla Manifesto”, în *International Bulletin of Missionary Research*, XIII (1989), 4, pp. 164-166.

MOREAU, Scot A., *The Consultation on World Evangelization, Pattaya, Thailand (June 16-27, 1980)*, format electronic.

ORIGEN, *Scrieri alese. Partea a doua. Exegeze la Noul Testament. Despre rugăciune. Filocalia*, în PSB 7, trad. de pr. T. Bodogae, Editura IBMBOR, București, 1982.

Sfântul GRIGORIE de Nyssa, *Despre facerea omului*, 16, PSB 30.

Sfântul IOAN GURĂ DE AUR, *Scrieri. Partea a treia. Omilia la Matei, Omilia a XIX-a*, în PSB 23, trad. , introd. și note de Pr. D Fecioru, Editura IBMBOR, București, 1994.

Sfântul MAXIM MĂRTURISITORUL, *Răspunsuri către Talasie*, în *Filocalia*, III, trad., introd. și note pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, Editura IBMBOR, București, 2009.

WCC, „Report of the Report Committee - Canberra”, în *Ecumenical Review*, XLIII (1991), 2, pp. 263-276.

WORLD COUNCIL OF CHURCHES, *Minutes and Reports of the Fourth Meeting of the Central Committee of the World Council of Churches, Rolle (Switzerland), August 4-11, 1951*, Geneva, Switzerland: WCC, 1951.

*** *Ainsi, Dressons des Signes... Les quarante premières annes du Conseil oecumenique des Eglises*, WCC Publications, Geneva, 1988.

***, „Enciclica Patriarhală și Sinodală din 1902”, trad. Aurel Pavel, în Nicolae MOȘOIU, *Elemente de istorie, doctrină și practică misionară: din perspectivă ecumenică*, Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2006, pp. 47-51.

- ***, „Enciclica Patriarhiei Ecumenice, 1920, ‘către Bisericile lui Hristos de pretutindeni’”, trad. Aurel Pavel, în Nicolae MOSOIU, *Elemente de istorie, doctrină și practică misionară: din perspectivă ecumenică*, Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2006, pp. 56-59.
- ***, „Message of Patriarch Pimen of Moscow and all Russia and the Holy Synod of the Russian Orthodox Church to the Central Committee of the WCC”, în *International Review of Mission*, LXIII (1974), 249, pp. 125-129.
- ***, „Message of Patriarch Pimen of Moscow and all Russia and the Holy Synod of the Russian Orthodox Church to the Central Committee of the WCC”, în PATELOS, Constantin G., *The Orthodox Church in the Ecumenical Movement: Documents and Statements 1902-1975*, Geneva: World Council of Churches, 1978, pp. 47-52.
- ***, *The Nature and Mission of the Church. A Stage on the Way to a Common Statement*, Faith and Order Paper no. 198, Geneva, WCC, 2005.
- ***, „*You are the Light of the World*”. *Statements on Mission by the World Council of Churches 1980-2005*, WCC Publication, Geneva, 2005.

Edinburgh 1910

WORLD MISSIONARY CONFERENCE 1910, *Report of commission I-VIII (I. Carrying the Gospel to all the Non-Christian World, II. The Church in the Mission Field, III. Education in relation to the Christianisation of National Life, IV. The Missionary Message in relation to Non-Christian Religions, V. The Preparation of Missionaries, VI. The Home Base of Missions, VII. Missions and Governments, VIII. Co-operation and the Promotion of Unity)*, Edinburgh & London: Oliphant, Anderson & Ferrier; New York, Chicago and Toronto: Fleming H. Revell, 1910.

WORLD MISSIONARY CONFERENCE 1910, *The History and Records of the Conference together with Addresses Delivered at the Evenings Meetings*; Edinburgh & London: Oliphant, Anderson & Ferrier; New York, Chicago and Toronto: Fleming H. Revell, 1910.

Ierusalim 1928

INTERNATIONAL MISSIONARY COUNCIL, *The Jerusalem meeting of the International Missionary Council, March 24th – April 8th, 1928, (JMR, vol. I-VIII: I. The Christian Life and Message in relation to non-Christian Systems of Thought and Life, II. Religious Education, III. The Relation between the Younger and Older Churches, IV. The Christian Mission in the Light of Race Conflict, V. The Christian Mission in Relation to Industrial Problems, VI. The Christian Mission in Relation to Rural Problems, VII. International Missionary Co-operation, VIII. Addresses and Other Records)*, New York, Rumford Press; Oxford University Press, London, 1928.

Tambaram 1938

INTERNATIONAL MISSIONARY COUNCIL, *The Madras Series. Presenting Papers Based upon the Meeting of the International Missionary Council at Tambaram, Madras, India, December 12th to 29th, 1938*, New York, London: IMC, 1939.

INTERNATIONAL MISSIONARY COUNCIL, *The Madras Series (vol.I-VIII: I. The Authority of the Faith, II. The Growing Church, III. Evangelism, IV. The Life of the Church, V. The Economic Basis of the Church, VI. The Church and the State, VII. Adresses and Other Records)*, New York, London: IMC, 1939.

INTERNATIONAL MISSIONARY COUNCIL, *The World Mission of the Church. Findings and Recommendations of the Meeting of the International Missionary Council. Tambaram, Madras, India, Dec. 12-29, 1938*, London: IMC, 1938.

***, *Addresses and Other Records: Tambaram Madras Series, VII*, Oxford and London: Oxford University Press, 1939.

Whitby 1947

INTERNATIONAL MISSIONARY COUNCIL, *The Witness of a Revolutionary Church. Statements Issued by The Committee of the International Missionary Council, Whitby, , Ontario, Canada, July 5-24, 1947*, New York: IMC, 1948.

Willingen 1952

GOODALL, Norman (ed.), *Missions Under the Cross. Addresses delivered at the Enlarged Meeting of the Committee of the International Missionary Council at Willingen, in Germany 1952; with Statements issued by the Meeting* , London: IMC, 1953.

INTERNATIONAL MISSIONARY COUNCIL, *The missionary obligation of the Church: Willingen, Germany, July 5-17, 1952*, Edinburgh House Press, London, 1952.

INTERNATIONAL MISSIONARY COUNCIL, *Minutes of the Enlarged Meeting of the Committee of the IMC, Willingen, Germany, 5-21 July 1952*.

Accra – Ghana 1957-1958

INTERNATIONAL MISSIONARY COUNCIL, *Minutes of the Assembly of the I.C.M. in Ghana. Dec. 28 1957-Jan. 8, 1958*, London, IMC, 1958.

ORCHARD, Ronald K. (ed.), *The Ghana Assembly of the International Missionary Council*, Edinburgh House Press, London, 1958.

New Delhi 1961

WCC, *Minutes of the Assembly of the International Missionary Council, Nov. 17-18 1961 and the First Meeting of the Commission on World Mission and Evangelism of the WCC, Dec 7-8 1961 at New Delhi*, WCC Publications, Geneva, 1961.

HOOFT, W. A. Visser 't (ed.), *The New Delhi Report. The Third Assembly of the World Council of Churches 1961*, Association Press, New York, 1962.

***, „Report of the Joint Committee of the WCC and the IMC” (A Draft Plan of Integration), in *Ecumenical Review*, X (1957), 1, pp. 72-81.

Mexico City 1963

ORCHARD, Ronald K. (ed.), *Witness in Six Continents. Records of the Meeting of the Commission on World Mission and Evangelism of the World Council of Churches held in Mexico City December 8th to 19th, 1963*, Edinburgh House Press, London, 1964.

***, *Orthodox Witness in the Mexico City Conference*, WCC Publications, Geneva, 1966.

Bangkok 1972-1973

CWME, *From Mexico City to Bangkok: Report of the Commission on World Mission and Evangelism 1963-1972*, WCC Publications, Geneva, 1972.

CWME, *Salvation Today, Bangkok Assembly 1973: Minutes and Report of the Assembly of the Commission on World Mission and Evangelism of the World Council of Churches, December 31, 1972 and January 9-12, 1973*, WCC Publications, Geneva, 1973.

Melbourne 1980

CWME, *Your Kingdom Come. Mission Perspectives. Report on the World Missionary Conference on Mission and Evangelism, Melbourne, Australia, 12-25 May 1980*, Geneva: WCC, 1980.

San Antonio 1989

WILSON, Frederick R., *The San Antonio Report: Your Will be Done. Mission in Christ's Way*, WCC Publications, Geneva, 1990.

WCC, *Gathered for Life: Official Report of the Sixth Assembly of the World Council of Churches, Vancouver, 1983*, WCC Publications, Geneva, 1983.

Salvador de Bahia 1996

DURASINGH, Christopher (ed.), *Called to One Hope: the Gospel in Diverse Cultures. Official report of the Conference on World Mission and Evangelism, Salvador, Brazil, 1996*, WCC, Geneva, 1998.

***, *Appelés à une seule espérance L'Évangile dans les différentes cultures, Salvador de Bahia, Brésil, 1996*, Salvador de Bahia, Brazilia, 1996.

Atena 2005

MATHEY, Jacques (ed.), *Come Holy Spirit, Heal and Reconcile! Called in Christ to be Reconciling and Healing Communities. Report of the WCC Conference on World Mission and Evangelism, Athens, Greece, May 9-16, 2005*, WCC Publications, Geneva, 2008.

***, *A letter from Athens to the Christian Churches, networks and communities*, CWME paper PLEN 14 May doc. no. 4, Atena 2005.

***, *Mission and Evangelism in Unity Today*, CWME Preparatory Paper No. 1, Athens, May 2005.

† CHRISTODOULOS, Archbishop of Athens and all Greece, *Welcoming address*, CWME paper PLEN 10 May, doc. no. 1, Atena 2005.

SCHREITER, Robert, *Reconciliation as a new paradigm of mission*, CWME paper PLEN 14 May doc. no. 1, Atena 2005.

Consultații inter-ortodoxe

† EMILIANOS Timiadis, „Further action needed”, în CWME, *Report of the Orthodox Consultation on Confessing Christ through liturgical life of the Church Today, Ecimiadzine, Armenia, September 16-21, 1975*, WCC Archives, no. 2345, paper 6, pp. 19-20.

† GEEVARGHESE MAR OSTATHIOS-KOTTAYAM, „A comment from India”, în CWME, *Report of the Orthodox Consultation on Confessing Christ through liturgical life of the Church Today, Ecimiadzine, Armenia, September 16-21, 1975*, WCC Archives, no. 2345, paper 6, p. 17.

† JOHN of Helsinki, „A comment from Finland”, în CWME, *Report of the Orthodox Consultation on Confessing Christ through liturgical life of the Church Today, Ecimiadzine, Armenia, September 16-21, 1975*, WCC Archives, no. 2345, paper 6, pp. 13-14.

BRIA, Ion, „«Que ton regne vienne». Contribution orthodoxe au theme de la Conference missionnaire mondiale de Melbourne organisee par le Commmission de Mission et d Evangelisation du Conseil Oecumenique des Eglises”, în *S.O.P.*, Supplément no. 33, Paris, 1978, pp. 2-10.

- CWME, *Report of the Orthodox Consultation on Confessing Christ through liturgical life of the Church Today*, Ecimiadzine, Armenia, September 16-21, 1975, WCC Archives, no. 2345, paper 6.
- CWME, *European seminar on the role and the place of the Bible in the liturgical and spiritual life of the Orthodox Church*, Prague, September, 12-18, 1977, WCC Archives, no. 2342, paper 9.
- CWME, *Orthodox Consultation on the place of the monastic life within the witness of the Church today*, Amba Bishoy Monastery, Egypt, Aprilie 30- May 5, 1979, WCC Archives, no. 2345, paper 13.
- CWME, *Preaching and Teaching the Christian Faith Today*, Monastery of Zica, Yugoslavia, September 20-25, 1980, WCC Archives, no. 2389, paper 14.
- FEUTER, Paul, „A Protestant view”, în CWME, *Report of the Orthodox Consultation on Confessing Christ through liturgical life of the Church Today*, Ecimiadzine, Armenia, September 16-21, 1975, WCC Archives, no. 2345, paper 6, pp. 21- 23.
- KYKKOTIS, Dionysius, „A comment from Cyprus”, în CWME, *Report of the Orthodox Consultation on Confessing Christ through liturgical life of the Church Today*, Ecimiadzine, Armenia, September 16-21, 1975, WCC Archives, no. 2345, paper 6, p. 15.
- ***, „Confesing Christ today, Reports of Groups at a Consultation of Orthodox Theologians”, în *International Review of Mission*, LXIV (1975), 253, pp. 74-94.
- ***, „Confesser le Christ aujourd’hui”, în *Contacts*, XXVII (1975), 92, pp. 383-405.
- ***, „European Seminar on the Role and the Place of the Bible in the Liturgical and Spiritual Life of the Orthodox Church”, în *International Review of Mission*, LXVI (1977), 264, pp. 385-388.
- ***, „Orthodox Consultation on The Place of the Monastic Life within the Witness of the Church Today”, în *International Review of Mission*, LXVIII (1979), 272, pp. 448-451.
- ***, „Preaching and teaching the christian faith today”, în *International Review of Mission*, LXX (1981), 278, pp. 49-58.
- ***, „Reports from the Orthodox Consultation on Confessing Christ through the Liturgical Life of the Church today”, în *International Review of Mission*, LXIV (1975), 256, pp. 417-423.
- ***, „«Your Kingdom Come», a Working Document produced by an Orthodox reflection group meeting in the Saint Serge Orthodox Institute of Theology in Paris from September 25-28, 1978, as an Orthodox contribution to the theme of the World Missionary Conference in Melbourne, 1980”, în *International Review of Mission*, LXVIII (1979), 270, pp. 139-147.
- ***, „Your Kingdom Come”, în *International Review of Mission*, LXVIII (1979), 270, pp. 251-254.

V. Lucrări de specialitate

a. în limba română

- † ANASTASIE (Yannoulatos), *Misiune pe urmele lui Hristos. Studii teologice și omilii*, trad. din limba greacă diac. dr. Ștefan L. Toma, Editura Andreiana, Sibiu, 2013.
- † ANASTASIE (Yannoulatos), *Ortodoxia și problemele lumii contemporane*, Editura Bizantină, București, 2003.
- † ANTONIE Plămădeală, *Tradiție și libertate în spiritualitatea ortodoxă*, Editura Sophia, București, 2010.
- † ARAM Keshishian, *Orthodox Perspectives on Mission*, Regnum LYNX, Oxford, 1992.
- † NICOLAE Corneanu, *Quo vadis*, Timișoara, 1990.

- † NIFON Mihăiță, *Misiunea Bisericii și deschiderea ecumenică în mileniul III. Suport de curs*, Târgoviște, 2010.
- † Ioannis ZIZIOULAS, *Prelegeri de dogmatică creștină*, Editura Sophia, București, 2014.
- BEL, Valer, *Dogmă și propovăduire*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1994.
- BEL, Valer, *Misiunea Bisericii în lumea contemporană. II. Exigențe*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2002.
- BEL, Valer, *Misiunea Bisericii în lumea contemporană. I. Premise Teologice*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2004.
- BEL, Valer, *Misiune, parohie, pastorație. Coordonate pentru o strategie misionară*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2006.
- BEL, Valer, *Teologie și Biserică*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2008.
- BEL, Valer, *Misiunea Bisericii în lumea contemporană*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2010.
- BOBRINSKOY, Boris, *Taina Bisericii*, trad. Vasile Manea, Editura Patmos, Cluj-Napoca, 2002.
- BRIA, Ion, *Curs de Teologie și practică misionară ortodoxă*, Geneva, 1982.
- BRIA, Ion, *Patriarhia Română și Consiliul Ecumenic al Bisericilor 1961-1986*, Geneva, 1986.
- BRIA, Ion, *Credința pe care o mărturisim*, Editura IBMBOR, București, 1987.
- BRIA, Ion, *Destinul Ortodoxiei*, Editura IBMBOR, București, 1989.
- BRIA, Ion, *Dicționar de teologie ortodoxă*, Editura IBMBOR, ediția a II-a, București 1994.
- BRIA, Ion, *Ortodoxia în Europa. Locul spiritualității române*, Editura Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Iași, 1995.
- BRIA, Ion, *Liturghia după Liturghie. O tipologie a misiunii apostolice și mărturiei creștine azi*, Editura Athena, București, 1996.
- BRIA, Ion, *Comentariu la Catehismul Ortodox*, Editura Oastea Domnului, Sibiu, 2000.
- BRIA, Ion, *Al doilea Botez. Itinerarele unei credințe și teologii de deschidere (Autobiografie)*, Editura Reîntregirii, Alba-Iulia, 2005.
- BRIA, Ion, *Tratat de Teologie Dogmatică și Ecumenică*, vol. I, Editura Andreiana, Sibiu, 2009.
- BRIA, Ion, *Tratat de Teologie Dogmatică și Ecumenică*, vol. II, Editura Andreiana, Sibiu, 2009.
- CHIRILĂ, Ioan (coord.), *Misiunea Bisericii în Sfânta Scriptură și în Biserică*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2006.
- CHIRILĂ, Ioan (coord.), *Credință și (Îm)plinire. Simbolul de credință și plinirea organizatorică a Bisericii Ortodoxe Române. Doctrină, Istorie, Actualitate, Mărturisire*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2012.
- CONSTANRTIN, Dionisie, *Despărțit de lume și rugător pentru lume*, Editura Basilica, București, 20016.
- HIMCINSCHI, Mihai, *Doctrina trinitară ca fundament misionar. Relația Duhului Sfânt cu Tatăl și cu Fiul în teologia răsăriteană și apuseană. Implicațiile doctrinare și spirituale ale acesteia*, Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, 2004.
- HIMCINSCHI, Mihai, *Misiune și dialog*, Ed. Reîntregirea, Alba-Iulia, 2006.
- ICĂ, Ioan jr.; G. Marani, *Gândirea socială a Bisericii. Fundamente, documente, analize, perspective*, Editura Deisis, Sibiu, 2002.

- IOJA, Cristinel, *Dogmatică și Dogmatiști: Prolegomena privind aprofundarea Teologiei Dogmatice din România în a doua jumătate a secolului XX și începutul secolului XXI*, Editura Marineasa, Timișoara, 2008.
- ISPIR, Vasile Gh., *Curs de Îndrumări Misionare*, București, 1929.
- LEB, Ioan Vasile, *Teologie și istorie. Studii de Patristică și Istorie Bisericească*, Editura Arhidiecezane, Cluj-Napoca, 1999.
- LOSSKY, Vladimir, *Teologia mistică a Bisericii de Răsărit*, trad. rom. pr. Vasile Răducă, Editura Anastasia, București, 1990.
- MARINA, Ovidiu, *30 de zile în URSS. Consfătuirea panortodoxă de la Moscova*, Editura IBMBOR, București, 1949.
- MEYENDORFF, Jean, *Biserica Ortodoxă ieri și azi*, traducere de Cătălin Lazurca, Editura Anastasia, 1996.
- MOȘOIU, Nicolae (coord.), *Elemente de istorie, doctrină și practică misionară: din perspectivă ecumenică*, Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2006.
- NELLAS, Panayotis, *Hristos, Dreptatea lui Dumnezeu și îndreptarea noastră – pentru o soteriologie ortodoxă*, trad. pr. prof. Ioan Ică sr, Editura Deisis, Sibiu, 2012.
- PETRARU, Gheorghe, *Ortodoxie și prozelitism*, Editura Trinitas, Iași, 2000.
- PETRARU, Gheorghe, *Misiologie Ortodoxă. I Revelația divină și misiunea Bisericii*, Editura Panfilius, Iași, 2002.
- PETRARU, Gheorghe, *Teologie Fundamentală și Misionară. Ecumenism*, Editura Performantica, Iași, 2006.
- PETRARU, Gheorghe, „*Mergeți în toată lumea și propovăduiți Evanghelia la toată fiptura ...*”. *O istorie a misiunilor creștine*, Editura Sf. Mina, Iași, 2013.
- POPESCU, Dumitru, *Ortodoxie și contemporaneitate*, Editura Diogene, București, 1996.
- POPESCU, Dumitru, *Hristos, Biserică, Misiune. Relevanța misiunii Bisericii în lumea contemporană*, Editura Arhiepiscopiei Dunării de Jos, Galați, 2011.
- RADU, Dumitru, *Îndrumări Misionare*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1986.
- SCHMEMANN, Alexander, *Biserică, lume, misiune*, Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, 2006.
- SCHMEMANN, Alexander, *Euharistia Taina Împărăției*, trad. din limba rusă de Boris Rădulescu, Editura Anastasia, București, 1992.
- STĂNILOAE, Dumitru, *Spiritualitate și comuniune în Liturgia ortodoxă*, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova 1986.
- STĂNILOAE, Dumitru, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. I, Ediția a IV-a, Editura IBMBOR, București, 2010.
- STĂNILOAE, Dumitru, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. II, Ediția a IV-a, Editura IBMBOR, București, 2010.
- STĂNILOAE, Dumitru, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, Ediția a IV-a, Editura IBMBOR, București, 2010.
- ***, *Biserica în misiune. Patriarhia Română la ceas aniversar*, Editura IBMBOR, București, 2005.
- ***, *Simpozionul internațional: Ortodoxia românească și rolul ei în mișcarea ecumenică. De la New Delhi la Porto Alegre 1961-2006. Constanța iulie 2006*, Editura Vasiliana '98, Iași, 2006.

b. în limbi străine

- † DANIEL, Patriarch of the Romanian Orthodox Church, *Confesing the Truth in Love. Orthodox Perceptions of Life, Mission and Unity*, Basilica, Bucharest, 2008.
- † Anastasios YANNOULATOS, *Facing the World: Orthodox Christian Essays on Global Concerns*, St. Vladimir's Seminary Press, Crestwood NY, 2003.
- ARIARAJAH, Wesley, *Hindus and Christians: a century of Protestant ecumenical thought*, Grand Rapids, MI : W.B. Eerdmans Pub. Co.; Amsterdam: Editions Rodopi, 1991.
- AZARIAH, V.S., *Evangelism: Tambaram Madras Series, III*, Oxford and London: Oxford University Press, 1939.
- ANDERSON, Gerald H. (ed.), *The Theology of the Christian Mission*, SCM Press, London, 1961.
- ANDERSON, Wilhelm, *Towards a Theology of Missions. A Study of the Encounter between the Missionary Enterprise and the Church and Its Theology*, SCM Press, London, 1955.
- BALIA, Daryl; KIM, Kirsteen (eds.), *Edinburgh 2010. Witnessing to Christ Today*, Edinburgh 2010 series, vol. II, Regnum Books International, Oxford, 2010.
- BAVINCK, J. H., *An Introduction to the Science of Mission*, trans. David H. Freeman, The Presbyterian and Reformed Publishing Co., Philadelphia, 1960.
- BEVANS, Stephen B., *Models of contextual theology*, Rev. & Exp. ed., Maryknoll: Orbis, 2002.
- BEYERHAUS, Peter, *Bangkok '73, The beginning or end of world mission?*, Grand Rapids, Zondervan Pub. House, 1974.
- BLAUW, Johannes, *The Missionary Nature of the Church*, New York: McGraw-Hill, 1962.
- BOSCH, David, *Dynamique de la mission chrétienne. Histoire et avenir des modèles missionnaires*, Lomé / Paris / Genève, 1995.
- BOSCH, David, *Transforming Mission. Paradigm Shifts in Theology of Mission*, Orbis Books, Maryknoll, New York, 1997.
- BOSCH, David, *Witness to the world. The Christian mission in theological perspective*, Wipf & Stock Publishers, Eugene, Oregon, 2006.
- BOYD, Robin, *An introduction to Indian Christian Theology*, Madras, 1969.
- BRIA, Ion (ed.), *Martyria/Mission. The Witness of the Orthodox Churches Today*, Geneva, 1980.
- BRIA, Ion (ed.), *Go Forth in Peace*, WCC Publication, Geneva, 1986.
- BRIA, Ion; PATELOS, C. (ed.), *Orthodox Contributions to Nairobi*, WCC, Geneva, 1975.
- CASTRO, Emilio, *Freedom in Mission: The perspective of the kingdom of God. An ecumenical enquiry*, Geneva, WCC Publications, 1985.
- CLAPSIS, Emmanuel, *The Orthodox Churches in a Pluralistic World. An Ecumenical Conversation*, WCC Publications, Geneva, 2004.
- CLEMENTS, Keith, *Faith on the Frontiers: A Life of J.H. Oldham*, Edinburgh and Geneva: T. & T. Clark and WCC, 1999.
- CONSEIL OECUMÉNIQUE DES EGLISES, *Ainsi, dressons des Signes... Les quarante premières années du Conseil oecuménique des Eglises*, WCC Publications, Geneva, 1988.

- COX, James L., *The Development of A.G. Hogg's Theology in Relation to Non-Christian Faith: Its Significance for the Tambaram Meeting of the International Missionary Council, 1938*, Ph.D. dissertation, University of Aberdeen, 1977.
- CWME, *Mission From Three Perspectives*, WCC Publications, Geneva, 1989.
- DAWE, Donald; CARMAN, John B. (eds.), *Christian Faith in a Religiously Plural World*, Maryknoll, New York: Orbis Books, 1978.
- DEVASAHYAM, D.M., SUNARISANAM, A.N. (eds.), *Rethinking Christianity in India*, Madras: Hogarth Press, 1938.
- DUPE, L.; SALIERS, Don E. (eds.), *Christian Spirituality: Post-Reformation and Modern*, New York: Crossroad, 1989.
- FEY, Harold E., *The Ecumenical Advance: a History of the Ecumenical Movement, Vol. 2: 1948-1968*, S.P.C.K., London, 1970.
- FEY, Harold E., *The Ecumenical Advance: a History of the Ecumenical Movement*, vol. II 1948-1968, Geneva, WCC, 2nd ed., 1986.
- FEY, Harold E. (ed.), *A History of the Ecumenical Movement 1948-1968*, vol. 2, Westminster Press, Philadelphia, 1970.
- FITZGERALD, Thomas, *The Ecumenical Patriarchate and Christian Unity*, Brookline, MA: Holy Cross Orthodox Press, 2009.
- FLETT, John G., *The Witness of God: The trinity, Missio Dei, Karl Barth and the Nature of Christian Community*, Wm. B. Eerdmans Publishing, Michigan, 2010.
- FREYTAG, Walter (ed.), *Mission zwischen gestern und morgen: vom Gestaltwandel der Weltmission der Christenheit im Lichte der Konferenz des Internationalen Missionsrats in Willingen*, Stuttgart, 1952.
- GAIRDNER, William H. Temple, "Edinburgh 1910": *an account and interpretation of the World Missionary Conference (1910)*, Oliphant, Anderson & Ferrier (The Committee of the World Missionary Conference), Edinburgh and London, 1910.
- GIBELLINI, Rosino, *Panorama de la théologie au XXe siècle*, Cerf, Paris, 1994.
- GLASSER, A.F.; MC GAVRAN, D.A., *Contemporary theologies of mission*, Grand Rapids, Baker Book House, Michigan, 1983.
- GOODALL, Norman, *Missions under the Cross; addresses delivered at the enlarged meeting of the Committee of the Council at Willingen, Germany*, London, Edinburgh House, 1953.
- GUNTHER, Wolfgang, *Von Edinburgh nach Mexico-City. Die ekklesiologischen Bemühungen der Weltmissionskonferenz (From Edinburgh to Mexico City. The Ecclesiological Efforts of the International Missionary Conferences)*, Stuttgart, 1970.
- HALLENCREUTZ, Carl F., *Kraemer Towards Tambaram*, Uppsala: Gleerup, 1966.
- HOCKING, William, *Re-thinking Missions: A Laymen's Inquiry after One Hundred Years*, New York and London, Harper & Brothers Publishers, 1932.
- HOEKSTRA, Harvey T., *The World Council of Churches and the Demise of Evangelism*, Tyndale House Publishers, Wheaton, 1979.
- HOGG, Richey, *Ecumenical Foundation. A History of the International Missionary Council and its Nineteenth Century Background*, New York, Harper & Brothers, 1952.

- HOLLANDER, den Jet, *A narrative contribution to Edinburgh 2010*, World Alliance of Reformed Churches, Geneva, 2010.
- HOPKINS, Howard, *John R. Mott 1865-1955: A Biography*, Geneva and Grand Rapids: WCC and Eerdmans, 1979.
- HOWARD, Michael, *The First World War*, Oxford: University Press, 2002.
- IREMONGER, F.A., *William Temple, Archbishop of Canterbury: His Life and Letters*, 6th ed., London: Oxford University Press, 1956.
- JONGENEEL, Jan A.B., *Philosophy, Science and Theology of Mission in the 19th and 20th Centuries, I*, Peter Lang Frankfurt am Main, Berlin, New-York, Paris, Wien, 1995.
- KALAITZIDIS, Pantelis; FITZGERALD, Thomas; HOVORUN, Cyril; PEKRIDOU, Aikaterini; ASPROULIS, Nikolaos; LIAGRE, Guy; WERNER, Dietrich (eds.), *Orthodox Handbook on Ecumenism. Resources for Theological Education*, Regnum Books International, Oxford, 2014.
- KALU, Ogbu U. (ed), *Interpreting Contemporary Christianity: Global Processes and Local Identities*, William B. Eerdmans, Grand Rapids, 2008.
- KERR, David A.; ROSS, Kenneth R. (ed.), *Edinburgh 2010. Mission Then and Now*, Regnum Edinburgh 2010 Series.
- KEUM, Jooseop, *Together towards Life. Mission and Evangelism in Changing Landscapes with a Practical Guide*, WCC Publications, Geneva, 2013.
- KIM, Kirsteen and ANDERSON, Andrew (eds.), *Edinburgh 2010. Mission Today and Tomorrow*, Edinburgh 2010.
- KINNAMON, Michael and COPE, Brian E. (eds.), *The Ecumenical Movement. An Anthology of Key Texts and Voices*, WCC Publications, Geneva, 1997.
- KRAEMER, Hendrik, *The Christian Message in a Non-Christian World*, London: Edinburgh House Press, 1938.
- LEMOPOULOS, George (ed.), *Your Will Be Done. Orthodoxy in Mission*, WCC Publications, Geneva, 1989.
- LIMOURIS, Gennadios (ed.), *Orthodox Visions of Ecumenism: Statements, Messages and Reports on the Ecumenical Movement, 1902-1992*, WCC Publications, Geneva, 1994.
- LIN, van Jan, *Shaking the fundamentals: religious plurality and ecumenical movement*, Rodopi B.V., Amsterdam – New York, 2002.
- MALONEY, George A., *A History of Orthodox Theology since 1453*, Nordland Publishing Company, Belmont, Massachusetts, 1976.
- MÖLLER, F.P., *Vol. 4: Kingdom of God, church and sacraments. Words of light and life*. Pretoria: Van Schaik Religious Books, 1998.
- MOTT, John R.; PATON, W.; WARNSHUIS, A.L., *The World Mission of the Church, Tambaram 1938*, Londra – New-York: International Missionary Council, 1939.
- MOTT, John R., *The World Mission of Christianity; Messages and Recommendations, Jerusalem, March 24-Aprilie 8, 1928*, New-York – Londra, 1928.
- NEILL, Stephen C., *A History of Christian Missions (The Pelican History of the Church, 6)*, Harmondsworth, 1964.
- NEILL, Stephen, *The Church and Christian Union*, London: Oxford University Press, 1968.

- NEWBIGIN, Lesslie, *One Body, One Gospel, One World: The Christian Mission Today*, International Missionary Council, London, 1958.
- NISSIOTIS, Nikos, *Die Theologie der Ostkirche im ökumenischen Dialog*, Evang. Verlagswerk, Stuttgart, 1968.
- NUTTALL, Geoffrey and CHADWICK, Owen (eds.), *From Uniformity to Unity*, London: SPCK, 1962.
- ORCHARD, Richard K., *The Ghana Assembly of the I.M.C. 28th Dec. 1957-8th Jan. 1958. Selected papers with an essay on the role of the I.M.C.*, London, Edinburgh House, 1958.
- OTT, Craig; STRAUSS, Stephen J., *Encountering Theology of Mission: Biblical Foundations, Historical Developments, and Contemporary Issues*, Baker Academic, Grand Rapids, Michigan, 2010.
- PAYNE, E. A.; MOSES, D. G., *Why Integration?*, Edinburgh House Press, 1957.
- PACHUAU, Lalsangkima; JØRGENSEN, Knud (eds.), *Witnessing to Christ in a Pluralistic World*, Regnum Books International, Edinburgh, 2011.
- PATELOS, Constantin G. (ed.), *The Orthodox Church in the Ecumenical Movement: Documents and Statements 1902-1975*, Geneva: World Council of Churches, 1978.
- PATON, David M. (ed.), *Breaking Barriers: Nairobi 1975*, London, SPCK and Grand Rapids MI, Eerdmans, 1976.
- PHILIP, T.V., *Edinburgh to Salvador: Twentieth Century Ecumenical Missiology*, An historical study of the ecumenical discussions on mission. Delhi, CSS & ISPCK, 1999.
- ROSSEL, Jaques, *Le salut aujourd'hui: documents de la conférence missionnaire mondiale de Bangkok commentés par quelques participants*, Geneve: Labor et Fides, 1973.
- ROUSE, Ruth, and NEILL, Stephen Charles (ed.), *A History of the Ecumenical Movement: 1517-1948*, London: SPCK, 1954.
- ROUSE, Ruth, and NEILL, Stephen Charles (ed.), *A History of the Ecumenical Movement: 1517-1968*, WCC Publications, Geneva, fourth edition, 1993.
- SAAYMAN, Willem A., *Unity and Mission*, Pretoria: University of South Africa, 1984.
- SARTORY, Thomas, *The Oecumenical Movement and the Unity of the Church*, Oxford 1963.
- SCHERER, James, *Gospel, Church & Kingdom: Comparative Studies in World Mission Theology*, Wipf and Stock Publishers, Eugene, Oregon, 1987.
- SCHERER, James A.; BEVANS, Stephen B. (eds.), *New Directions in Mission and Evangelization 1: Basic Statements, 1974-1991*, Orbis Book, Maryknoll, New York, 1992.
- SCHMEMANN, Alexander, *Church, World, Mission. Reflection on Ortodoxy in the West*, St. Valdimir's Seminary Press, Crestwood, 1979.
- SCHLUNK, Martin, *Von den Höhen des Oelberges*, Stuttgart-Basel: Evang. Missionsverlag, 1928.
- SHIVUTE, Tomas, *The Theology of Mission and Evangelism in the International Missionary Council from Edinburgh to New Delhi*, Finnish Society for Missiology and Ecumenics, Helsinki, 1980.
- STAMOOLIS, James. J., *Eastern Orthodox Mission Theology Today*, Wipf & Stock Publishers, Eugene, Oregon, 2001.
- STANLEY, Brian, *The World Missionary Conference, Edinburgh 1910*, Grand Rapids, MI and Cambridge: William B. Eerdmans Publishing Co., 2009.

- STOTT, John, *For the Lord we Love. Your study guide to the Lausanne Covenant*, The Lausanne Movement Publications, 2009.
- SØDERBLUM, Nathan, *The Younger and Older Churches: Jerusalem Meeting Report, III*, London: Oxford University Press, 1928.
- TARASAR, Constance J.; KIRILLOVA, Irina (eds.), *Orthodox Women. Their Role and Participation in the Orthodox Church*, WCC Publications, Geneva, 1977.
- THOMAS, Norman E., *Classic Texts in Mission and World Christianity*, Maryknoll, New York: Orbis Books, 1995.
- TSETSI, Georges (ed.), *Orthodox Thought*, WCC Publications, Geneva, 1983.
- VAN ELDEREN, Marlin, *Introducing the World Council of Churches*, WCC Publications, Geneva, 1990.
- VASSILIADIS, Petros, *Eucharist and Witness. Orthodox Perspective on the Unity and Mission of the Church*, WCC Publications, Geneva, 1998.
- VICEDOM, Georg F., *The Mission of God. An Introduction to a Theology of Mission*. Saint Louis, Missouri, and London, Concordia Publishing House, 1965.
- WAINWRIGHT, Geoffrey, *Lesslie Newbigin: a theological life*, New York, Oxford University Press, 2000.
- WALLS, Andrew F., *The Cross-Cultural Process in Christian History: Studies in the Transmission and Appropriation of Faith*, New York and Edinburgh: Orbis and T. & T. Clark, 2002.
- WARE, Timothy, *The Orthodox Church*, Penguin Books, London, 1993.
- WERNER, Dieter, *Mission für das Leben – Mission im Kontext*, Frankfurt, Otto Lembeck, 1993.
- WORLD COUNCIL OF CHURCHES, *Orthodox vision of ecumenism – Statements, messages and reports on the ecumenical movement 1902-1992*, WCC Publications, Switzerland, 1994.
- YATES, Timothy, *Christian Mission in the Twentieth Century*, Cambridge University Press, Cambridge, 1994.

VI. Studii și articole

a. în limba română

- † ANASTASIOS Yannoulatos, „Misiune la modul lui Hristos: «Facă-se voia Ta!»». Raport introductiv la cea de-a X-a Conferință Mondială a mișcării Misiune și Evanghelizare, San Antonio (Texas), 22 mai-1 iunie 1990”, trad. de pr. prof. dr. I. Ică, în *Revista Teologică*, I (1991), 3, pp. 87-96.
- † ANASTASIE Yannoulatos, „Vină Împărăția Ta: Mărturisire ortodoxă în lumea contemporană”, în *Misiune pe urmele lui Hristos. Studii teologice și omilii*, trad. din limba greacă diac. dr. Ștefan L. Toma, Editura Andreiana, Sibiu, 2013, pp. 115-132.
- † ANASTASIE Yannoulatos, „Scopul și motivul misiunii”, în *Misiune pe urmele lui Hristos. Studii teologice și omilii*, trad. din limba greacă diac. dr. Ștefan L. Toma, Editura Andreiana, Sibiu, 2013, pp. 61-84.
- † ANASTASIE Yannoulatos, „Lămuriri cu privire la expresia ‘liturghia după Liturghie’ (The liturgy after the Liturgy)”, în *Misiune pe urmele lui Hristos*, trad. din limba greacă diac. dr. Ștefan L. Toma, Editura Andreiana, Sibiu, 2013, pp. 111-114.
- † BARTOLOMEU I, Patriarhul Constantinopolului, „Cuvânt de introducere”, în † ANASTASIE Yannoulatos, *Misiune pe urmele lui Hristos*, trad. diac. dr. Ștefan L. Toma, Editura Andreiana, Sibiu, 2013, pp. 7-8.

- † DANIEL Ciobotea, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, „Părintele Profesor Ion Bria (1929-2002) vocația ecumenică mărturisitoare”, în MOȘOIU, Nicolae (coord.), *Relevanța operei Pr. Prof. Ion Bria pentru viața bisericească și socială actuală. Direcții noi de cercetare în domeniul doctrinei, misiunii și unității Bisericii*, Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2010, pp. 59-60.
- † LAURENȚIU Streza, „Părintele Profesor Ion Bria (1929-2002) – un teolog ortodox realist”, în MOȘOIU, Nicolae (coord.), *Relevanța operei Pr. Prof. Ion Bria pentru viața bisericească și socială actuală. Direcții noi de cercetare în domeniul doctrinei, misiunii și unității Bisericii*, Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2010, pp. 61-62..
- † NIFON Ploieșteanul, „A patra Conferință mondială a Comisiei pentru Misiune și Evanghelizare a Consiliului Ecumenic al Bisericilor, San-Antonio, Texas (S.U.A.), 22 mai- 1 iunie 1989”, în *Biserica Ortodoxă Română*, CVII (1989), 5-6, pp. 40-48.
- ABRUDAN, Dumitru, „Dimensiunea socială a Împărăției lui Dumnezeu”, în *Studii Teologice*, XXXIII (1981), 1-2, pp. 148-154.
- BĂNĂȚEANU, Ion, „Vizita la Institutul Teologic din București a unor participanți la «Consultația Ortodoxă» care a avut loc la Mănăstirea Cernica (iunie 1974)”, în *Biserica Ortodoxă Română*, nr. 5-6, 1974, pp. 594-595.
- BEL, Valer, „Biserica și Euharistie”, în *Studii Teologice*, seria a II-a, XXXIV (1982), 3-4, pp. 230-242.
- BEL, Valer, „Misiunea și responsabilitatea Bisericii într-o lume secularizată”, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai-Tehologia Orthodoxa*, XXXIX (1994), 1-2, pp. 61-74.
- BEL, Valer, „Temeiurile teologice ale misiunii Bisericii”, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai-Tehologia Orthodoxa*, XLI (1996), 1-2, pp. 23-36.
- BEL, Valer, „Propovăduirea Evangheliei”, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai-Tehologia Orthodoxa*, XLIII (1998), 1-2, pp. 77-87.
- BEL, Valer, „Importanța parohiei pentru misiune”, în *Anuarul Facultății de Teologie Ortodoxă*, II (1992-1994), Cluj-Napoca, 1999, pp. 231-239.
- BEL, Valer, „Misiune și Liturghie”, în *Anuarul Facultății de Teologie Ortodoxă*, III (1994-1996), Cluj-Napoca, 1999, pp. 193-207.
- BEL, Valer, „Missio Dei”, în CHIRILĂ, Ioan (coord.), *Misiunea Bisericii în Sfânta Scriptură și în Biserică*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2006, pp. 7-22.
- BEL, Valer, „Unitatea Bisericii în teologia Părintelui Dumitru Stăniloae (1903-1993)”, în BEL, Valer, *Teologie și Biserică*, Presa Universitară Clujeană, 2008, pp. 224-247.
- BEL, Valer, „Poziția Bisericii Ortodoxe Române față de Mișcarea Ecumenică, în general, și față de Consiliul Mondial al Bisericilor în special”, în BEL, Valer, *Teologie și Biserică*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2008, pp. 381-389.
- BEL, Valer, „The Centrality of Christ as the Creator and Saviour Logos in Theology and Mission of the Church”, în BEL, Valer, *Teologie și Biserică*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2008, pp. 148-166.
- BEL, Valer, „Comunitatea mărturisitoare în contextul lumii secularizate și globalizate”, în BEL, Valer, *Teologie și Biserică*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2008, pp. 248-261.

- BEL, Valer, „Calitatea și/sau sfințenia vieții din perspectivă creștină ortodoxă”, în BEL, Valer, *Teologie și Biserică*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2008, pp. 298-311.
- BEL, Valer, „Teologia ca mărturisire, contemplație și știință a mântuirii”, în BEL, Valer, *Teologie și Biserică*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2008, pp. 11-25.
- BEL, Valer, „Dimensiunea misionară a teologiei”, în BEL, Valer, *Teologie și Biserică*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2008, pp. 26-33.
- BEL, Valer, „Biserica și confesiunile în perspectiva formării ecumenice”, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai-Tehologia Orthodoxa*, LIII (2008), 1, pp. 69-74.
- BEL, Valer, „Exigențele misiunii creștine în gândirea Părintelui Profesor Ion Bria”, în MOȘOIU, Nicolae (coord.), *Relevanța operei Pr. Prof. Ion Bria pentru viața bisericească și socială actuală. Direcții noi de cercetare în domeniul doctrinei, misiunii și unității Bisericii*, Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2010, pp. 243-246.
- BEL, Valer, „Sinteză de teologie și practică misionară creștin-ortodoxă”, în IONIȚĂ, Viorel (coord.), *Teologia Ortodoxă în secolul al XX-lea și la începutul secolului al XXI-lea*, Editura Basilica, București, 2011, pp. 638-661.
- BRIA, Ion, „Un obstacol în calea ecumenismului: prozelitismul confesional”, în *Biserica Ortodoxă Română*, LXXXVIII (1970), 9-10, pp. 1053-1063.
- BRIA, Ion, „Activitatea Bisericii Ortodoxe Române în întruniri intercreștine”, în *Biserica Ortodoxă Română*, XCI (1973), 1-2, pp. 92-99.
- BRIA, Ion, „Conferința misionară mondială «Mântuirea azi»”, în *Biserica Ortodoxă Română*, XCI (1973), 1-2, pp. 92-99.
- BRIA, Ion, „Ecleziologie pastorală”, în *Studii Teologice*, XXXI (1979), 1-4, pp. 316-323.
- BRIA, Ion, „Mărturia creștină în Biserica Ortodoxă”, în *Glasul Bisericii*, XLI (1982), 1-3, pp. 70-109.
- BRIA, Ion, „Dimensiunea hristologică a iconomiei mântuirii”, în *Orthodoxia*, XXXV (1983), 2, pp. 236-244.
- BRIA, Ion, „Contra sectarismului”, în *Orthodoxia*, XLII (1990), 3, pp. 184-186.
- BRIA, Ion, „Spiritualitate pentru timpul nostru”, în *Studii Teologice*, XLIV (1992), 3-4, pp. 3-24.
- BRIA, Ion, „Participarea mirenilor la viața Bisericii”, în *Îndrumător bisericesc*, Mitropolia Banatului, Timișoara 1983, nr. 4, pp. 102-107.
- BUCHIU, Ștefan, „Concepția despre om și mântuire în «Confesiunea Augustana»”, în *Studii Teologice*, XXXVI (1984), 5-6, pp. 389-391.
- BUCHIU, Ștefan, „Receptarea operei părintelui Dumitru Stăniloae în teologia academică românească”, în *Tabor*, VII (2013), 11, pp. 41-48.
- BUDA, Daniel, „Un scurt istoric al mișcării ecumenice moderne”, în MOȘOIU, Nicolae, *Elemente de istorie, doctrină și practică misionară: din perspectivă ecumenică*, Editura Universității „Lucian Blaga” Sibiu, 2006, pp. 86-120.
- CEZAR, Vasile, „Consultația ortodoxă asupra misiunii, Zika – Yugoslavia, 1980, septembrie 20-25”, în *Biserica Ortodoxă Română*, XCVIII (1980), 7-8, p. 713.
- CHIȚESCU, Nicolae, „Mișcarea Ecumenică”, în *Orthodoxia*, XIV (1962), 1-2, pp. 3-59.
- COMAN, Ioan G., „Orthodoxia și Mișcarea Ecumenică”, în *Orthodoxia*, XIV (1962), 1-2, pp. 60-106.

- COMAN, Ioan G., „Spirit umanist și elemente de antropologie în gândirea patristică”, în *Studii Teologice*, XXII (1970), 5-6, pp. 356-367.
- DAVID, Petre I., „Preocupări ecumeniste ale profesorilor din învățământul teologic superior București”, în *ORT*, XXXIII (1981), 4, p. 518.
- COPREAN, Cornel-Gheorghe „Misiune și prozelitism în contextul discuțiilor ecumenice”, în CHIRILĂ, Ioan (coord.), *Credință și (îm)plinire. Simbolul de credință și plinirea organizatorică a Bisericii Ortodoxe Române. Doctrină, istorie, actualitate, mărturisire*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2012, pp. 53-72.
- COPREAN, Cornel, „«Vie Împărăția Ta!» - Repere teologice în cadrul conferinței misionare mondiale de la Melbourne (1980)”, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai-Tehologia Orthodoxa*, LVII (2012), 1, pp. 145-154.
- GÂRDAN, Gabriel, „Recenzie – Valer Bel, Misiunea Bisericii în lumea contemporană. 1, Premisele teologice, 2. Exigențe, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca 2002, 2004”, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai-Tehologia Orthodoxa*, L (2005), 1, pp. 255-256.
- ICĂ, I. Ioan, „Enciclica Patriarhiei ecumenice”, în *Mitropolia Ardealului*, VIII (1963), nr. 1-3, pp. 131-160.
- ICĂ, Ioan I., „Misiune la modul lui Hristos, Facă-se voia Ta”, în *Revista Teologică*, I (1991), 3, pp. 87-96.
- IOJA, Cristinel, „«Înnoirea» ca deziderat pastoral-misionar în gândirea teologică a Părintelui Profesor Ion Bria, în TULCAN, Ioan; IOJA, Cristinel (coord.), *Omagiu Pr. Prof. Dr. Ion Bria (1929-2002). The reception of his theological thinking an its relevance for the overpass of the ecumenical&missionary deadlock*, The International Symposium Arad 25-26 february, Editura Universității „Aurel Vlaicu”, Arad, 2009, pp. 78-89.
- IOJA, Cristinel „Părintele Profesor Ion Bria și contribuția sa specifică în elaborarea unei Teologii Dogmatice cu implicații ecumenice”, în MOȘOIU, Nicolae (coord.), *Relevanța operei Pr. Prof. Ion Bria pentru viața bisericească și socială actuală. Direcții noi de cercetare în domeniul doctrinei, misiunii și unității Bisericii*, Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2010, pp. 321-334.
- KLEIN, Christoph, „Preot prof. dr. Ion Bria – un mare teolog și ecumenist”, în MOȘOIU, Nicolae (coord.), *Relevanța operei Pr. Prof. Ion Bria pentru viața bisericească și socială actuală. Direcții noi de cercetare în domeniul doctrinei, misiunii și unității Bisericii*, Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2010, pp. 63-66.
- MIHOC, Vasile, „Aspecte ale spiritualității comunității mateiene în lumina textelor și a trăsăturilor specifice primei Evanghelii”, în *Revista Teologică*, VI (1996), 3-4, pp. 322-342.
- MOȘOIU, Nicolae. “Dogmă și terminologie în Tradiția Ortodoxă și relevanța sa astăzi. A patra Conferință a Asociației Internaționale a Dogmațiștilor Ortodocși, Sofia, 22-25 septembrie 2013”, în *Revista Teologică*, XXIII (2013), 3, pp. 210-215.
- NEAMȚU, P., „A cincea Adunare Mondială a Consiliului Ecumenic al Bisericilor”, în *Mitropolia Olteniei*, XXVII (1975), 11-12, pp. 950-951.
- NECHITA, Vasile, „De la New Delhi la Porto Alegre”, în *Simpozionul internațional: Ortodoxia românească și rolul ei în mișcarea ecumenică. De la New-Delhi la Porto Alegre 1961-2006, Constanța, iulie 2006*, Editura Vasiliana '98, Iași, 2006, pp. 563-584.

- NICULCEA, Adrian, „Eshatologia catolică și protestantă din perspectivă ortodoxă”, în *Ortodoxia*, LIII (2002), 3-4, pp. 113-127.
- NICULCEA, Adrian, „Doctrina protestantă a predestinației și consecințele ei eclesiologice”, în *Ortodoxia*, LV (2004), 1-2, pp. 65-86.
- PĂCURARIU, Mircea, „Părintele profesor universitar Ion Bria, o viață și operă dedicată misiunii și unității Bisericii”, în MOȘOIU, Nicolae (coord.), *Relevanța operei Pr. Prof. Ion Bria pentru viața bisericească și socială actuală. Direcții noi de cercetare în domeniul doctrinei, misiunii și unității Bisericii*, Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2010, pp. 71-74.
- PESTROIU, David, „Părintele prof. dr. Ion Bria – misionar al Ortodoxiei”, în MOȘOIU, Nicolae (coord.), *Relevanța operei Pr. Prof. Ion Bria pentru viața bisericească și socială actuală. Direcții noi de cercetare în domeniul doctrinei, misiunii și unității Bisericii*, Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2010, pp. 441-448.
- PETRARU, Gheorghe, „Contribuții Ortodoxe la teologia ecumenică”, în *Simpozionul internațional: Ortodoxia românească și rolul ei în mișcarea ecumenică. De la New Delhi la Porto Alegre 1961-2006. Constanța iulie 2006*, Editura Vasiliana '98, Iași, 2006, pp. 262-297.
- PETRARU, Gheorghe, „Parohia, orizont misionar, sacramental, filantropic și cultural în viziunea părintelui profesor Ion Bria”, în MOȘOIU, Nicolae (coord.), *Relevanța operei Pr. Prof. Ion Bria pentru viața bisericească și socială actuală. Direcții noi de cercetare în domeniul doctrinei, misiunii și unității Bisericii*, Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2010, pp. 247-256.
- POPESCU, Dumitru, „Concepte de unitate”, în *Mitropolia Banatului*, XXIX (1979), 7-9, pp. 461-469.
- POPESCU, Dumitru; RADU, Dumitru, „Consultația Ortodoxă de la Mănăstirea Cernica (4-8 iunie 1974)”, în *Biserica Ortodoxă Română*, XCII (1974), 5-6, pp. 609- 623.
- POPESCU, Teodor M., „Poziția Ortodoxă în ecumenism”, în *Ortodoxia*, an XV, nr. 2, Aprilie-Iunie, 1963, pp.187-215.
- POPESCU, Teodor M., „Din lucrările Mișcării Ecumenice, Mărturie creștină, prozelitism și libertate religioasă în cadrul Consiliului Mondial al Bisericilor”, în *Ortodoxia*, X (1958), 1, pp. 143-149.
- PREDA, Radu, „Prezentare de carte: Pr. Conf. Dr. Valer Bel, *Misiunea Bisericii în lumea contemporană.*, Vol. 2: *Exigențe*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2002, 212 p.”, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai-Tehologia Orthodoxa*, XLVII (2002), 1-2, pp. 288-290.
- REZUȘ, Petru, „Biserica în planul lui Dumnezeu”, în *Ortodoxia*, XV (1963), 3-4, pp. 81-89.
- RUS, Remus, „Cea de a V-a Adunare Generală a Consiliului Ecumenic al Bisericilor (Nairobi, 23 noiembrie-10 decembrie 1975)”, în *Mitropolia Ardealului*, XX (1975), 11-12, pp. 942-947.
- SĂSĂUJAN, Mihai, „Poziția Bisericii Ortodoxe Române față de mișcarea ecumenică în perioada anilor 1902-1948”, în MOȘOIU, Nicolae (coord.), *Elemente de istorie, doctrină și practică misionară: o perspectivă ecumenică*, Editura Universității „Lucian Blaga” Sibiu, 2006, pp. 66-81.
- SONEA, Cristian, „Trimiterea Fiului în lume pentru mântuirea și viața lumii, condiție a apostolatului tuturor creștinilor”, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai-Tehologia Orthodoxa*, LIV (2009), 2, pp. 115-128.
- SONEA, Cristian; SILADI, Paul, „Părintele Profesor Valer Bel la 60 de ani”, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai-Tehologia Orthodoxa*, LVII (2012), 1, pp. 5-17.
- STĂNILOAE, Dumitru, „Condițiile mântuirii”, în *Studii Teologice*, III (1951), 5-6, pp. 245-256.

- STĂNILOAE, Dumitru, „Starea primordială a omului în cele trei confesiuni”, în *Ortodoxia*, VIII (1956), 3, pp. 323-357.
- STĂNILOAE, Dumitru, „Doctrina ortodoxă și catolică despre păcatul strămoșesc”, în *Ortodoxia*, IX (1957), 1, pp. 3-40.
- STĂNILOAE, Dumitru, „Doctrina protestantă despre păcatul ereditar judecată din punct de vedere ortodox”, în *Ortodoxia*, IX (1957), 2, pp. 195-200.
- STĂNILOAE, Dumitru, „Mișcarea ecumenică și unitatea creștină în stadiul actual”, în *Ortodoxia*, XV (1963), 3-4, pp. 547-589.
- STĂNILOAE, Dumitru, „Sfânta Treime, structura supremei iubiri”, în *Studii Teologice*, XXII (1970), 5-6, pp. 333-356.
- STĂNILOAE, Dumitru, „Învățătura ortodoxă despre mântuire și concluziile ce rezultă din ea pentru slujirea creștină în lume”, în *Ortodoxia*, XXIV (1972), 2, pp. 195-212.
- STĂNILOAE, Dumitru, „Universalitatea și etnicitatea Bisericii în concepția ortodoxă”, în *Ortodoxia*, XXIX (1977), 2, pp. 143-152.
- ȘERBĂNESCU, Nicolae, „Biserica Ortodoxă Română și mișcarea ecumenică”, în *Ortodoxia*, XIV (1962), 1-2, pp. 107-152.
- TIA, Teofil, „Pr. prof. Ion Bria – analist subtil al realităților pastorale moderne”, în MOȘOIU, Nicolae (coord.), *Relevanța operei Pr. Prof. Ion Bria pentru viața bisericească și socială actuală. Direcții noi de cercetare în domeniul doctrinei, misiunii și unității Bisericii*, Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2010, pp. 335-342.
- TODORAN, Isidor, „Starea paradisiacă a omului și cea de după cădere, în concepția ortodoxă, romano-catolică și protestantă”, în *Ortodoxia*, VII (1955), 1, pp. 29-45.
- TOROCZKAI, Ciprian Iulian, „Anastasiu (Yannoulatos), Arhiepiscopul Tiranei și al întregii Albanii, *Misiune pe urmele lui Hristos: studii teologice și omilii*, cuvânt de introducere al Sanctității Sale Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic, trad. din lb. greacă de diac. dr. Ștefan L. Toma, Editura Andreiana, Sibiu, 2013, 296 p.”, în *Revista Teologică*, 1/2013, pp. 275-279.
- TULCAN, Ioan, „Ecleziologia comuniunii și valențele ei ecumenice în viziunea Pr. Prof. Dr. Ion Bria”, în MOȘOIU, Nicolae (coord.), *Relevanța operei Pr. Prof. Ion Bria pentru viața bisericească și socială actuală. Direcții noi de cercetare în domeniul doctrinei, misiunii și unității Bisericii*, Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2010, pp. 233-242.
- „Din lucrările Mișcării Ecumenice, Mărturie creștină, prozelitism și libertate religioasă în cadrul Consiliului Mondial al Bisericilor”, trad. de Teodor M. Popescu, în *Ortodoxia*, X (1958), 1, pp. 143-149.
- ***, „A patra Adunare Generală a Consiliului Ecumenic al Bisericilor (Upsala, 4-9 iulie 1968)”, în *Ortodoxia*, XX (1968), 3, pp. 481-485.
- ***, „Consultația Ortodoxă de la Ecimiadin, Armenia”, în *Biserica Ortodoxă Română*, XCIII (1975), 9-10, pp. 1058-1059.
- ***, „Un seminar ortodox european la Praga”, în *Biserica Ortodoxă Română*, CXV (1977), 9-12, p. 902.

b. în limbi străine

- † ANASTASIOS Yannoulatos, „The Purpose and Motive for Mission”, în *International Review of Mission*, LIV (1965), 215, pp. 281-297.
- † ANASTASIOS of Androussa, „Mexico City 1963: Old wine into fresh wineskins”, în *International Review of Mission*, LXVII (1978), 267, pp. 354-364.
- † ANASTASIOS of Androussa, „Discovering the Orthodox Missionary Ethos”, în BRIA, Ion (ed.), *Martyria/Mission. The Witness of the Orthodox Churches Today*, Geneva, 1980, pp. 20-30.
- † ANASTASIOS, Yannoulatos, „Worship –Service-Martyria”, în *International Review of Mission*, LXXII (1983), 288, pp. 635-639.
- † ANASTASIOS of Androussa, „Remembering some basic facts in today's mission”, în *International Review of Mission*, LXXVII (1988), 305, pp. 4-11.
- † ANASTASIOS of Androussa, „Orthodox Mission. Past, present, future”, în LEMOPOULOS, George (ed.), „Your will be done”. *Orthodoxy in Mission*, WCC Publications, Geneva, 1989.
- † ANASTASIOS of Androussa, „Address by the Conference Moderator”, în *International Review of Mission*, LXXVIII (1989), 311-312, pp. 316-328.
- † ANASTASIOS Yannoulatos, „Rediscovering Our Apostolic Identity in the 21st Century”, în *St. Vladimir's Theological Quarterly*, XLVIII (2004), 1, pp. 3-29.
- † BARTHOLOMEW, Ecumenical Patriarch, „Foreward”, în KALAITZIDIS, P.; FITZGERALD, T.; HOVORUN, C.; PEKRIDOU, A.; ASPROULIS, N.; LIAGRE, G.; WERNER, D. (eds.), *Orthodox Handbook on Ecumenism. Resources for Theological Education*, Regnum Books International, Oxford, 2014.
- † GEEVARGHESE Mar Osthathios, „Mission and the Uniqueness of Jesus Christ”, în *Mission Studies*, XII (1995), 1, pp. 79–94.
- ANDERSON, Allan, „The Holy Spirit, Healing and Reconciliation: Penticostal/Charismatic issues at Athens 2005”, în *International Review of Mission*, XCVI (2005), 374, pp. 332-342.
- ASKEW, Thomas A., „The 1888 London Centenary Missions Conference: ecumenical disappointment or American missions coming of age?”, în *International Bulletin of Missionary Research*, XVIII (1994), 3, pp. 113-118.
- ASKEW, Thomas A., „The New York 1900 Ecumenical Missionary Conference: a centennial reflection”, în *International Bulletin of Missionary Research*, XXIV (2000), 4, pp. 144-154.
- BAEZ-CAMARGO, G., „Mexico – A long stretch from Edinburgh”, în *Ecumenical Review*, vol. 16, nr. 3, April 1964, pp. 266-273.
- BALFOUR, Lord of Burleigh, „Opening Address”, în WORLD MISSIONARY CONFERENCE, 1910, *The History and Records of the Conference*, pp. 141-145.
- BARTH, Karl, „Die Theologie und Die Mission in der Gegenwart”, *Zwischen den Zeiten*, X (1932), 3, pp. 189-215.
- BASSHAM, Rodger C., „Seeking a deeper theological basis for mission”, în *International Review of Mission*, LXVII (1978), 267, pp. 329-352.

- BENN, Christoph, „The Theology of Mission and the Integration of the International Missionary Council and the World Council of Churches”, în *International Review of Mission*, LXXVI (1987), 303, pp. 380-402.
- BEYERHAUS, Peter, „Theology of Salvation in Bangkok”, în *Christianity Today*, XVII (1973), 13, pp. 11-17.
- BOSCH, David, „Evangelism. An Holistic Approach”, în *Journal of Theology for Southern Africa*, 36 (1981), pp. 43-63.
- BOSCH, David, „Your will be done? Critical reflection on San Antonio”, în *Missionalia*, XVII (1989), 2, pp. 126-138.
- BRENT, Charles H., „The World Missionary Conference: An Interpretation”, în *The East and the West*, nr. 32, 1910, pp. 361-368.
- BRIA, Ion, „Confessing Christ today. An Orthodox Consultation”, în *International Review of Mission*, LXIV (1975), 253, pp. 66-74.
- BRIA, Ion, „The Church’s Role in Evangelism / Icon or Platform?”, în *International Review of Mission*, LXIV (1975), 255, pp. 243-250.
- BRIA, Ion, „The Liturgy after the Liturgy”, în *International Review of Mission*, LXVII (1978), 265, pp. 86-90.
- BRIA, Ion, „Reflections on Mission Theology and Missiology”, în *International Review of Mission*, LXXII (1984), 289, pp. 66-72.
- CALIVAS, Alkiviadis, „Ecumenical Challenges in the Practical Life and Pastoral Praxis of Orthodox Churches”, în KALAITZIDIS, Pantelis; FITZGERALD, Thomas et alii (eds.), *Orthodox Handbook on Ecumenism. Resources for Theological Education*, William B. Eerdmans, Grand Rapids, 2008, pp. 28-30.
- CARINO, Feliciano V., „Partnership in obedience”, în *International Review of Mission*, LXVII (1978), 267, pp. 316-328.
- CASTILLO-CÁRDENAS, Gonzalo, „The Life and Witness of the Church in Latin America”, în ORCHARD, Ronald K. (ed.), *Witness in Six Continents. Records of the Meeting of the Commission on World Mission and Evangelism of the World Council of Churches held in Mexico City December 8th to 19th, 1963*, Edinburgh House Press, London, 1964, pp. 29-36.
- CASTRO, Emilio. „Bangkok, the new opportunity”, în *International Review of Mission*, LXII (1973), 246, pp. 136-143.
- CASTRO, Emilio, „«Your Kingdom Come»: a missionary perspective”, în *International Review of Mission*, LXIX (1980), 275, pp. 255-264.
- CHANDRAN, J. Russell, „IMC-WCC Merger, BEM; an Ecumenical Council”, în *Ecumenical Review*, XL (1988), 3-4, pp. 424-431.
- CHENCHIAH, Pandipeddi, „The Christian Message in a non-Christian world: review of Dr. Kraemer's book”, în D.M. DEVASAHYAM, A.N. SUNARISANAM (eds.), *Rethinking Christianity in India*, Madras: Hogarth Press, 1938, pp. 44-52.
- CHENG, C.Y., „Days of Vision”, în *Jerusalem Meeting Reports*, vol. VIII, pp. 46-60.

- COFFIN, Henry S., „Christianity the Final and Universal Religion. As an Ethical Ideal”, în WORLD MISSIONARY CONFERENCE, 1910, *The History and Records of the Conference*, Oliphant, Anderson & Ferrier (Edinburgh and London), 1910, pp.164-172.
- COMAN, Ioan G., „L’Eglise Orthodoxe et le Mouvement Oecuménique”, în *Actes de la Conférence des chefs et des représentants des Eglises orthodoxes autocephales reunies a Moscou, a l’occasion de la célébration solennelle des fêtes du 500-ème anniversaire*, Moscova, 1952, vol. II, pp. 5-86.
- COX, James L., „Jerusalem 1928: Its Message for Today”, în *Missiology: An International Review*, IX (1981), 2, pp. 139-153.
- COX, James L., „The Harvest Field Controversy: The Roots of Mission and Christian Unity at Edinburgh 1910”, în *Missiology: An International Review*, XII (1984), 2, pp. 147-154.
- CWME, „Mission and Evangelism in Unity Today”, Preparatory Paper No. 1, Athens, May 2005, în *International Review of Mission*, LXXXVIII (1999), 348-349, pp. 109-127.
- ENGELSVIKEN, Tormod, „Mission Dei: The Understanding and Misunderstanding of a Theological Concept in European Churches and Missiology”, în *International Review of Mission*, XCII (2003), 367, pp. 481-497.
- FENN, J.E., „The Mexico City meeting: an impression”, în *Ecumenical Review*, XVI (1964), 3, pp. 274-278.
- FEUTER, Paul, „Confessing Christ through Liturgy. An Orthodox Challenge to Protestants”, în *International Review of Mission*, LXV (1976), 257, pp. 123-128.
- FILIMON, Ioan, „Review: Archbishop Anastasios Yannoulatos, Mission in Christ’s Way. An Orthodox Understanding of Mission”, în *International Journal of Orthodox Theology*, V (2014), 3, pp. 271-275.
- GILL, David M., „The Secularization debate foreshadowed. Jerusalem 1928”, în *International Review of Mission*, LVII (1968), 227, pp. 344-357.
- GOLLOCK, G. A., „Fifteen Years’ Growth: A Study in Missionary Co-operation”, în *International Review of Mission*, XV (1926), 57, pp. 56-92.
- GORT, Jerald D., „Jerusalem 1928: Mission, Kingdom and Church”, în *International Review of Mission*, LXVII (1978), 267, pp. 273-298.
- GULLIFORD, H., „Editorial Notes”, în *Harvest Field*, nr. 18, 1907, pp. 1-5.
- GULLIFORD, H., „Editorial Notes”, în *Harvest Field*, nr. 20, 1909, pp. 86-443.
- HALLENCREUTZ, Carl F., „Tambaram revisited”, în *International Review of Mission*, LXXVIII (1988), 307, pp. 347-359.
- HAUPT, Nicola; SEITZ, Christoph, „Where is Willingen...?: Local Newspaper Headlines from 1952”, în *International Review of Mission*, XCII (2003), 367, pp. 469-472.
- HEIM, Karl, „What is it in the Gospel which Commands us?”, în *Jerusalem Meeting Reports*, vol. VIII, pp. 107-120.
- HOCKING, William, „Psychological Conditions for the Growth of Faith”, în *Jerusalem Meeting Reports*, vol. VIII, New York, Rumford Press, 1928, pp. 138-161.
- HOEKENDIJK, Hans, „Evangelization of the world in this generation”, în *International Review of Mission*, LIX (1970), 233, pp. 21-29.

- HOEKENDIJK, Johannes C., „The Church in Missionary Thinking”, în *International Review of Mission*, XLI (1952), 163, pp. 331-338.
- HOEKENDIJK, Johannes C., „The Call to Evangelism”, în *International Review of Mission*, XXXIX (1950), 154, pp. 169-176.
- HOOFT, Willem Visser't, „Missions as the Test of Faith”, în ORCHARD, Ronald K. (ed.), *Witness in Six Continents. Records of the Meeting of the Commission on World Mission and Evangelism of the World Council of Churches held in Mexico City December 8th to 19th, 1963*, Edinburgh House Press, London, 1964, pp. 20-28.
- HORTON, R. F., „The Sufficiency of God”, în WORLD MISSIONARY CONFERENCE, 1910, *The History and Records of the Conference*, Oliphant, Anderson & Ferrier (Edinburgh and London), 1910, pp. 336-341.
- HUBBLE, Gwyneth, „The Ghana Assembly. A report on Group Discussion”, în *International Review of Mission*, XLVII (1958), 186, pp. 143-149.
- HUBBLE, Gwyneth, „Report on Group Discussions”, în Ronald K. ORCHARD (ed.), *The Ghana Assembly of the International Missionary Council, 28th December, 1957 to 8th January, 1959*, London, IMC, 1958, pp. 171-179.
- ICA, Ioan, „Dreifaltigkeit und Mission”, în *Studia Universitatis Babeş-Bolyai-Tehologia Orthodoxa*, XLII (1997), 1-2, pp. 13-18.
- INTERNATIONAL MISSIONARY COUNCIL, „The Council's Statement: The Christian Message”, în *Jerusalem Meeting Reports*, vol. I, New York, Rumford Press, 1928, pp. 401-414.
- INTERNATIONAL MISSIONARY COUNCIL, „Records of Discussions: The Discussions in Plenary Sessions of the Council (The Council's Discussion)”, în *Jerusalem Meeting Reports*, vol. I, New York, Rumford Press, 1928, pp. 277-344.
- INTERNATIONAL MISSIONARY COUNCIL, „The Christian Mission at this Hour. The Ghana Assembly of the I.M.C.”, în *International Review of Mission*, XLVII (1958), 186, pp. 137-142.
- IONIȚĂ, Viorel, „Cooperation and the Promotion of Unity. An Orthodox Perspective”, în *Mitropolia Olteniei*, LX (2008), 1-4, pp. 7-27.
- ISTAVRIDIS, Vasil T., „The Ecumenicity of Orthodoxy”, în *Ecumenical Review*, XXIX (1977), 2, pp. 182-195.
- ISTAVRIDIS, Vasil T., „The Orthodox Churches in the Ecumenical Movement 1948-1968”, în FEY, Harold E. (ed.), *A History of the Ecumenical Movement 1948-1968*, vol. 2, Westminster Press, Philadelphia, 1970, pp. 297-307.
- JACOB, Sol, „Responding to the Gospel imperative”, în *International Review of Mission*, vol. 69, nr. 276-277, Oct.- Jan. 1980-1981, pp. 451-466.
- JONES, Rufus M., „Secular civilisation and the Christian task”, în *Jerusalem Meeting Reports*, vol. I, New York, Rumford Press (electr. ed.), 1928, pp. 230-276.
- JONES, E. Stanley, „Where Madras Missed Its Way”, în *The Christian Century*, LVI (1939), pp. 350-358.
- KERR, David A.; ROSS, Kenneth R., „The Edinburgh 1910 World Missionary Conference: Its Eight Commissions in Historical Context and their Continuing Significance”, în KERR, David A.; ROSS,

- Kenneth R. (ed.), *Edinburgh 2010. Mission Then and Now*, Regnum Edinburgh 2010 Series, pp. 3-22.
- KIM, Kirsteen, „Edinburgh 1910 and Edinburgh 2010: Diferent Theological Worldviews”, Henry Martyn Centre, Cambridge, 2010.
- KIM, Sebastian, „The Kingdom of God versus the Church: The Debate around the Conference of the International Missionary Council at Tambaram, Madras in 1938”, în KALU, Ogbu U. (ed), *Interpreting Contemporary Christianity: Global Processes and Local Identities*, William B. Eerdmans, Grand Rapids, 2008, pp. 131-147.
- KOBIA, Samuel, „Greetings to the International Conference dedicated to late Fr. Prof. Dr. Ion Bria”, în MOȘOIU, Nicolae (coord.), *Relevanța operei Pr. Prof. Ion Bria pentru viața bisericească și socială actuală. Direcții noi de cercetare în domeniul doctrinei, misiunii și unității Bisericii*, Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2010, pp. 67-68.
- KULANDRAN, Sebapathy, „Witnessing to Men of Other Faiths”, în ORCHARD, Ronald K. (ed.), *Witness in Six Continents. Records of the Meeting of the Commission on World Mission and Evangelism of the World Council of Churches held in Mexico City December 8th to 19th, 1963*, Edinburgh House Press, London, 1964, pp. 93-95.
- LATOURETTE, Kenneth Scott, „Ecumenical Bearings of the Missionary Movement and the International Missionary Council”, în ROUSE, Ruth and NEILL, Stephen Charles, *A History of the Ecumenical Movement: 1517-1948*, vol. 1, London: SPCK, 1954, pp. 351-402.
- LEMOPOULOS, George, „The San Antonio conference: some orthodox reflections”, în *International Review of Mission*, LXXIX (1990), 313, pp. 17-26.
- MACKAY, John A., „The Christian Mission at this hour”, în Ronald K. ORCHARD (ed.), *The Ghana Assembly of the International Missionary Council, 28th December, 1957 to 8th January, 1959*, London, IMC, 1958, pp. 100-124.
- MACNICOL, Nicol, „Christianity and Hinduism”, în *Jerusalem Meeting Reports*, vol. I, New York, Rumford Press, 1928, pp. 3-52.
- MATHEY, Jacques, „International relationships in mission”, în *International Review of Mission*, LXXXVIII (1999), 348-349, pp. 105-108.
- MATHEY, Jacques, „Willingen 1952 – Willingen 2002. The Origin and Contents of this edition of IRM”, în *International Review of Mission*, XCII (2003), 367, pp. 463-468.
- MATHEY, Jacques, „God's Mission Today: Summary and Conclusions”, în *International Review of Mission*, XCII (2003), 367, pp. 579-587.
- MEYENDORF, John, „An Orthodox View on Mission and Integration”, în *International Review of Mission*, LXX (1981), 280, pp. 256-258.
- MEYENDORFF, John, „Theosis in the Eastern Christian Tradition”, în DUPE, SALIERS, MEYENDORFF (eds.), *Christian Spirituality: Post-Reformation and Modern*, New York: Crossroad, 1989, pp. 470-476.
- MIHOC, Vasile, „Report on the Conference on World Mission and Evangelism, Athens”, în *International Review of Mission*, XCIV (2005), 374, pp. 406-413.
- MOTT, John R., „A World Missionary Conference”, în *The East and the West*, nr. 24, 1908, pp. 368-385.

- MOTT, John R., „Continuation Committee of the World Missionary Conference”, în *Harvest Field*, Old Series, nr. 30, 1910, pp. 347-350.
- MOTT, John R., „The Jerusalem Meeting of the International Missionary Council: Letter to Members”, în *International Review of Mission*, XVI (1927), pp. 278-286.
- NEWBIGIN, Lesslie, „The Missionary Dimension of the Ecumenical Movement”, în *Ecumenical Review*, XIV (1962), 2, pp. 207-213.
- NEWBIGIN, Lesslie, „The Missionary Dimension of the Ecumenical Movement”, în *International Review of Mission*, LXX (1981), 280, pp. 240-246 .
- NEWBIGIN, Lesslie, „A Sermon Preached at the Thanksgiving Service for the Fiftieth Anniversary of the Tambaram Conference of the International Missionary Council”, în *International Review of Mission*, LXXVII (1988), 307, pp. 325-331.
- NEWHAM, H.H., „The World Missionary Conference”, în *Harvest Field*, nr. 30, 1910, pp. 336-345.
- NIELSEN, Erik W., „The Rôle of the I.M.C. Some Reflections on the Nature and Task of the I.M.C. in the Present Situation”, în Ronald ORCHARD (ed), *The Ghana Assembly of the International Missionary Council, 28th December, 1957 to 8th January, 1959*, London, IMC, 1958, pp. 185-240.
- NISSEN, Karsten, „Mission and Unity (A Look at the Integration of the International missionary Council and the World Council of Churches)”, în *International Review of Mission*, LXIII (1974), 252, pp. 539-550.
- OLDHAM, J. H., „Correspondence”, în *Harvest Field*, nr. 20, 1909, pp. 390-393, 472-474.
- OLDSTONE-MOORE, Christopher, „The Forgotten Origins of the Ecumenical Movement in England: The Grindelwald Conferences, 1892-95”, în *Church History*, Cambridge University Press, LXX (2001), 1, pp. 73-97.
- OLEKSA, Michael, „The World Conference on Mission „Thy Kingdom come” in Melbourne, May 12-25, 1980. Notes and Comments”, în *St. Vladimir's Theological Quarterly*, XXIV (1980), 3, pp. 197-201.
- ORCHARD, Ronald K., „The Work of the Committees at Ghana: a Summary”, în Ronald K. ORCHARD (ed.), *The Ghana Assembly of the International Missionary Council, 28th December, 1957 to 8th January, 1959*, London, IMC, 1958, pp. 151-155.
- ORCHARD, Ronald K., „Proposed Integration of the World Council of Churches and the International Missionary Council: Summary of Discussion”, în *The Ghana Assembly of the International Missionary Council, 28th December, 1957 to 8th January, 1959*, London, IMC, 1958, pp. 156-170.
- PACHUAU, Lalsangkima, „Athens 2005: Missiological Reflection”, în *International Review of Mission*, XCIV (2005), 374, pp. 414-424.
- PATON, William, „The Jerusalem Meeting of the International Missionary Council”, în *International Review of Mission*, XVII (1928), 1, pp. 3-10.
- PATON, William, „The Jerusalem Meeting – And After”, în *International Review of Mission*, XVII (1928), 3, pp. 435-444.
- PATON, William, „A missionary Survey of the Year 1928”, în *International Review of Mission*, XVIII (1929), 1, pp. 3-46.
- PATON, William, „What is Secularism”, în *International Review of Mission*, XVIII (1929), 3, pp. 344-352.

- PATON, William, „The History of the Jerusalem Meeting of the International Missionary Council”, în *Jerusalem Meeting Reports*, vol. VIII, Oxford University Press, London, 1928, pp. 2-8.
- PAVEL, Aurel, „Archbishop Anastasios (Yannoulatos), *Mission in Christ's Way. An Orthodox Understanding of Mission*, Holy Cross Orthodox Press, Brookline, Massachusetts, World Council of Churches Publications, Geneva, 2010, 316 p.”, în *Revista Teologică*, 3/2011, pp. 208-212.
- QUICK, Oliver Chase, „The Jerusalem Meeting and the Christian Message”, în *International Review of Mission*, XVII (1928), 3, pp. 445-454.
- ROBSON, George, „History of the Conference”, în WORLD MISSIONARY CONFERENCE, 1910, *The History and Records of the Conference*, Edinburgh & London: Oliphant, Anderson & Ferrier; New York, Chicago and Toronto: Fleming H. Revell, 1910, pp. 3-8.
- ROGERS, Cornish, „Western Church Power, Third World Impatience. Editorial correspondence, Bangkok”, în *The Christian Century*, XC (1973), 6, pp. 141-143.
- ROUSE, Ruth, „William Carey's 'Pleasing Dream'”, în *International Review of Mission*, XXXVIII (1949), 2, pp. 181-192.
- ROUSE, Ruth, „Voluntary Movements and the Changing Ecumenical Climate”, în ROUSE, Ruth, and NEILL, Stephen Charles (ed.), *A History of the Ecumenical Movement: 1517-1948*, vol. 1, London: SPCK, 1954, pp. 338-350.
- SADIQ, John, „Towards the Wholeness of the Ecumenical Movement”, în *Ecumenical Review*, XIV (1962), 3, pp. 336-342.
- SAPSEZIAN, Aharon, „The Life and Mission of the Church in Brazil”, în ORCHARD, Ronald K. (ed.), *Witness in Six Continents. Records of the Meeting of the Commission on World Mission and Evangelism of the World Council of Churches held in Mexico City December 8th to 19th, 1963*, Edinburgh House Press, London, 1964, pp. 37-47.
- SAUNDERS, K.J., „Christianity and Buddhism”, în *Jerusalem Meeting Reports*, vol. I, New York, Rumford Press, 1928, pp. 95-150.
- SAWYERR, Harry, „The First World Missionary Conference: Edinburgh 1910”, în *International Review of Mission*, LXVII (1978), 267, pp. 255-272.
- SCHERER, James A., „Salvador, Bahia 1996: What Will It Mean?”, în *International Review of Mission*, LXXXIV (1995), 334, pp. 223-235.
- SCHLUNK, Martin, „An International Meeting at Rättvik, Sweden July 17th to 25th, 1926”, în *International Review of Mission*, XV (1926), 4, pp. 731-735.
- SCHMEMANN, Alexander, „The Missionary Imperative in the Orthodox Tradition”, în ANDERSON, Gerald H. (ed.), *The Theology of the Christian Mission*, London: SCM Press, 1961, pp. 250-257.
- SCHOONHOVEN, Evert Jansen, „Tambaram 1938”, în *International Review of Mission*, LXVII (1978), 267, pp. 299-315.
- SCOTT, Waldron, „The Significance of Pattaya”, în *Missiology: An International Review*, IX (1981), 1, pp. 57-76.
- SMARTHA, Stanley J., „Partners in Community: Some Reflections on Hindu-Christian Relations Today”, în *Occasional Bulletin of Missionary Research*, IV (1980), 2, 1980, pp. 78-82.

- SØDERBLUM, Nathan, „The Younger and Older Churches”, în *Jerusalem Meeting Reports*, vol. VIII, New York, Rumford Press, 1928, pp. 133-155.
- SPEER, Robert E., „Christ the Leader of the Missionary Work of the Church”, în WORLD MISSIONARY CONFERENCE, 1910, *The History and Records of the Conference*, Oliphant, Anderson & Ferrier (Edinburgh and London), 1910, pp. 151-155.
- SPEER, Robert E., „What is the Value of the Religious Values of the Non-Christian Religions?”, în *Jerusalem Meeting Reports*, vol. I, New York, Rumford Press, 1928, pp. 345-367.
- SPEER, Robert E., „The Resurrection”, în *Jerusalem Meeting Reports*, vol. VIII, New York, Rumford Press, 1928, pp. 179-180.
- SPILLER, Vsevolod, „Missionary Aims and the Russian Orthodox Church”, în *International Review of Mission*, LII (1963), 206, pp. 195-205.
- STAMOOLIS, James J., „A Selected Bibliography of Eastern Orthodox Mission Theology”, în *Occasional Bulletin of Missionary Research*, I (1977), 3, pp. 24-27.
- STĂNILOAE, Dumitru, „La Centralité du Christ dans la théologie, dans la spiritualité et dans la mission orthodoxe”, în *Contacts*, XXVII (1975), 92, pp. 447-458.
- STOCKWELL, Eugene L., „Introduction”, în *International Review of Mission*, LXXVIII (1989), 311-312, pp. 259-263.
- STOWE, David M., „What Did Melbourne Say?”, în *Missiology: An International Review*, IX (1981), 1, pp. 23-35.
- STRANSKY, Thomas F., „Christian Witness at Mexico City”, în *The Ecumenist*, March/April 1964, pp. 40-47.
- STRANSKY, Thomas F., „From Mexico City to San Antonio”, în *International Review of Mission*, LXXIX (1990), 313, pp. 40-53.
- STUART, J.L., „Christianity and Confucianism”, în *Jerusalem Meeting Reports*, vol. I, New York, Rumford Press, 1928, pp. 43-65.
- SUNDERMEIER, Theo, „Missio Dei Today, on the Identity of Christian Mission”, în *International Review of Mission*, XCII (2003), 367, pp. 560-578.
- TAYLOR, John V., „Bangkok 1972-1973”, în *International Review of Mission*, LXVII (1978), 267, pp. 365-370.
- THE GHANA ASSEMBLY of the I.M.C., „The Christian Mission at this Hour”, în *International Review of Mission*, XLVII (1958), 186, pp. 137-142.
- THOMAS, M.M., „The Meaning of Salvation Today”, în *International Review of Mission*, LXII (1973), 246, pp. 158-169.
- THOMAS, M.M., „An assessment of Tambaram's Contribution to the search of the Asian Churches for an authentic selfhood”, în *International Review of Mission*, LXXVIII (1988), 307, pp. 389-396.
- THOMAS, Norman E., „Salvador 1996. Called to One Hope: The Gospel in Diverse Cultures”, în *Missiology: An International Review*, XXV (1997), 2, pp. 189-197.
- TOMKINS, Oliver S., „Towards Charity and Understanding: I. The Ecumenical Background”, în NUTTALL and CHADWICK (eds.), *From Uniformity to Unity*, London: SPCK, 1962, pp. 343-364.
- VASSILIADIS, Petros, „Mission and Proselytism: An Orthodox Understanding”, în *International Review of Mission*, LXXXV (1996), 337, pp. 257-275.

- VASSILIADIS, Petros, „Reconciliation as a Pneumatological Mission Paradigm: some Preliminary Reflections by an Orthodox”, în *International Review of Mission*, XCV (2005), 372, pp. 30-42.
- VERKUL, Johannes, „The kingdom of God as the Goal of Mission Dei”, în *International Review of Mission*, LXVIII (1979), 270, pp. 168-176.
- VERONIS, Alexander, „World Mission and Evangelism: WCC/CWME Conference (San Antonio, Texas – May, 1989)”, în *The Greek Orthodox Theological Review*, XXXV (1990), 3, pp. 261-270.
- VERONIS, Luke A., „Anastasios Yannoulatos: Modern-Day Apostle”, în *International Bulletin of Missionary Research*, XIX (1995), 3, pp. 122-128.
- WARREN, Max, „The Missionary Obligation Today”, în *International Review of Mission*, XXXIX (1950), 156, pp. 393-408.
- WERNER, Dietrich, „Evangelism from a WCC perspective: A recollection of an important Ecumenical Memory, and the unfolding of a Holistic Vision”, în *International Review of Mission*, XCVI (2007), 382-383, pp. 183-203.
- WIESER, Thomas, „Report on the Salvation Study”, în *International Review of Mission*, LXII (1973), 246, pp. 170-179.
- WINTER, Ralph D., „Ghana: Preparation for marriage”, în *International Review of Mission*, LXVII (1978), 267, pp. 338-353.
- WON, Yong Ji, „World Mission Conference of the WCC”, în *Concordia Journal*, 6/5, September 1980, pp. 180-185.
- ZORN, Jean-François, „Changes in the World of Mission and Ecumenism, 1947-1963”, în *International Review of Mission*, LXXXVIII (1999), 350, pp. 279-290.
- ***, „Report of the Joint Committee of the WCC and the IMC (A Draft Plan of Integration)”, în *Ecumenical Review*, X (1957), 1, pp. 72-81.
- ***, „Salvation in Orthodox Theology”, în *International Review of Mission*, LXI (1972), 244, pp. 401-408.
- ***, „The Message of the Commission on World Mission and Evangelism of the World Council of Churches”, în *Ecumenical Review*, XVI (1964), 3, pp. 304-323.
- ***, „Whitby 1950”, în *International Review of Mission*, XXXIX (1950), 4, pp. 439-444.

VII. Alte lucrări

- NEAGOE, Manole, *Mari bătălii din istoria lumii*, vol. II, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1974.
- HOWARD, Michael, *The First World War*, University Press, Oxford, 2002.

VIII. Adrese web

- † DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Monahismul între idealul de sfințenie și ispita secularizării*, <http://ziarullumina.ro/misiunea-manastirilor-azi-74020.html>
- ACHIMESCU, Nicolae, „Se pot mântui necreștinii?”, <http://www.crestinortodox.ro/editoriale/se-mantui-necrestinii-70054.html>
- ANGELL, Stephen, *Rufus Jones and the Laymen's Foreign Missions Inquiry: How a Quaker Helped to Shape Modern Ecumenical Christianity*, <http://quakertheology.org/issue3-6.html>

- BOTHA, N.A., *From Edinburgh to Achimota: The World Mission Conferences as a source of missiological knowledge in the thinking of D.J.Bosch*, <http://www.edinburgh2010.org/en/resources/1910-documents.html>
- COPREAN, Cornel-Gheorghe, „Misiune și prozelitism în contextul discuțiilor ecumenice”, <http://xa.yimg.com/kq/groups/23133092/798026559/name/Lucrare+IBU+finala.doc>
- CWME, *Message de la Conférence mondiale sur la mission et l'évangélisation, Salvador de Bahia, Brésil, 1996*, http://www.sedosmission.org/web/en/mission-articles/doc_view/1403-l-evangile-interpelle-les-cultures-les-cultures-peuvent-eclairer-l-evangile
- CWME, „Preparatory Paper No. 4: Statement on mission as reconciliation”, Atena 2005, <http://www.oikoumene.org/en/resources/documents/other-meetings/mission-and-evangelism/preparatory-paper-04-statement-on-mission-as-reconciliation>
- GRILLO, John L.; CAMERON, Ruth Tonkiss, „World Missionary Conference Records, Edinburgh, 1910”, în *Missionary Research Library Archives: Section 12 (The Burke Library Archives at Union Theological Seminary, New York)*, 2006, www.columbia.edu/cu/lweb/img/assets/6398/MRL12_WMC_FA.pdf
- HOCKING, William, *Re-thinking Missions: A Laymen's Inquiry after One Hundred Years*, Harper & Brothers Publishers, New York and London, 1932, <https://www.questia.com/read/85838179/re-thinking-missions-a-laymen-s-inquiry-after-one>
- KEUM, J., „Dynamism and Diversity: An Ecumenical Perspective on Mission in Changing Landscapes”, http://www.suomenlahetykseura.fi/lj_fi/?__EVIA_WYSIWYG_FILE=24496
- LCWE, *The Thailand Statement 1980. Consultation on World Evangelization, Pattaya, Thailand, June 16-27, 1980*, <https://www.lausanne.org/content/statement/%20thailand-statement>
- MOREAU, Scot A., *The Consultation on World Evangelization, Pattaya, Thailand (June 16-27, 1980)*, <http://www.lausanne.org/pattaya-1980/pattaya-1980.html>
- PATTA, Raj Bharath, „Rev. John Rangiah, the Unsung Hero of World Missionary Conference in Edinburgh, 1910” (NCCI, Nagpur), <http://www.edinburgh2010.org/en/resources/1910-documents.html>
- ROSS, Kenneth R., „Edinburgh 1910 — Its Place in History”, http://www.towards2010.org.uk/downloads_int/1910-PlaceHistory.pdf
- SCOUTERIS, Constantine B., „The origins and present basis of the WCC understood from an Orthodox perspective”, Documents from Sub-committee III, Chania, Crete, August, 2000, <http://www.wcc-coe.org/wcc/who/cretepost-00-e.html>
- TSETISIS, George, „The Orthodox in the Ecumenical Movement (a short history)”, în *In Communion* (website of the Orthodox Peace Fellowship), www.incommunion.org/2004/10/24/the-orthodox-in-the-ecumenical-movement/
- VASSILIADIS, Petros, „One Christ—Many Witnesses: Visions of Mission and Unity from an Orthodox Perspective”, https://www.academia.edu/15440299/One_ChristMany_Witnesses_Visions_of_Mission_and_Unity_from_an_Orthodox_Perspective
- WCC, *Commission on World Mission and Evangelism – history*, <http://www.oikoumene.org/en/what-we-do/cwme/history>

- WCC, *Report of the Inter-Orthodox Consultation for a Response to the Faith and Order Study: The Nature and the Mission of the Church* (Faith and Order Paper 198, 2005 WCC), Agia Napa/Paralimni Cyprus, March 2011, <https://www.oikoumene.org/en/press-centre/news/NapaReport.pdf> .
- ***, *From Edinburgh to Achimota: The World Mission Conferences as a source of missiological knowledge in the thinking of D.J. Bosch*, <http://www.edinburgh2010.org/en/resources/1910-conference.html>
- ***, „Enciclica patriarhală și sinodală din 1902”, trad. pr. Aurel Pavel,
http://www.ecum.ro/dokumente/dokumente/enciclica_patriarhala_si_sinodala_din_1902.pdf
- ***, „Enciclica Patriarhiei ecumenice 1920”, trad. pr. Aurel Pavel,
http://www.ecum.ro/infoecum/files/enciclica_patriarhiei_ecumenice.pdf
- ***, „The Church, the Churches and the World Council of Churches. The Ecclesiological Significance of the WCC”,
<https://www.oikoumene.org/en/resources/documents/central-committee/1950/toronto-statement>
- ***, *The Lausanne Covenant*, adoptat de Congresul Internațional privind Evanghelizarea Mondială în 1974,
<https://www.lausanne.org/content/covenant/lausanne-covenant>
http://w2.vatican.va/content/paul-vi/en/apost_exhortations/documents/hf_p-vi_exh_19751208_evangelii-nuntiandi.html.